

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Pavla Procházková

LGB rodičovství

Bakalářská práce

© Praha 2008

Autor práce: **Bc. Pavla Procházková**

Vedoucí práce: **MUDr. Petr Háva, Csc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2008**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

PROCHÁZKOVÁ, Pavla. *LGB rodičovství*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2008. 53 s. Vedoucí diplomové práce MUDr.Petr Háva, CSc

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci „LGB rodičovství“ jsem vypracovala samostatně, za pomoci pana MUDr. Petra Hávy, CSc. a použitých zdrojů.

Použité zdroje a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury a internetových zdrojů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 21. 5. 2008

Pavla Procházková

.....

Poděkování

Děkuji MUDr. Petru Hávovi, CSc., za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce a dále za trpělivost a ochotu při konzultacích.

LGB rodičovství

LGB parenting

Anotace

Práce shrnuje současný stav LGB rodičovství v České republice a ve světě. Zabývá se aktuálními postoji veřejnosti, výsledky výzkumů, legislativní úpravou a trendy v této oblasti. Zkoumá jednání aktérů a směr současné diskuze. Pokouší se analyzovat všechny aspekty rodičovství gayů a lesbiček dle odborných publikací na toto téma. Pozornost je věnována dění v České republice od roku 2006, kdy byl přijat zákon o registrovaném partnerství. Zabývá se postupnou antidiskriminací a legalizací homosexuálů v historii a změnami společenského vnímání ohledně jejich rodičovství. Výsledkem má být celistvé shrnutí současné situace homosexuálů v otázkách rodičovství.

Klíčová slova

LGB rodičovství, registrované partnerství, zájem dítěte, adopce, postoje společnosti k LGB rodičovství, Agenda setting Theory

Annotation

This thesis summarizes current situation of LGB parenting in Czech republic and in the world. It deals with actual attitudes of public, outcomes of researches, legislative adjustment and trends in this domain. Work examines negotiations of participants and movement of recent discussion. It tries to analyze all aspects of LGB parenting in accordance with scholarly publications on this theme. The attention is aimed at process in Czech republic since year 2006, when the registered partnership was codified. This thesis considers a progressive antidiscrimination and legalization of homosexuals in history and a social changes in perception of their parenting. The result should be an compact synthesis of present circumstances of homosexuals parenting question.

Keys words

LGB parenting, registered partnership, interest of child, adoption, attitudes of public to LGB parenting, Agenda setting Theory

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Cíle.....	15
2.1. Výzkumné otázky	15
3. Metody a zdroje dat.....	16
3.1. Analýza diskurzu	16
4. Teoretická východiska.....	18
4.1. Sexuální orientace a související obavy společnosti ve vztahu k LGB rodičovství	19
4.2. Specifika adopce LGB rodiči	21
4.3. Důsledky ústavní výchovy	23
4.4. Agenda-setting theory a lobbyizmus na české politické scéně	25
4.5. Rodičovství a LGB rodičovství	27
5. Analýza LGB rodičovství.....	33
5.1. Postoje české veřejnosti.....	38
5.2. Proces nastolení agendy LGB rodičovství v ČR.....	41
5.3. Analýza aktérů.....	42
6. Právní rámec	46
6.1. Druhy osvojení.....	49
7. Závěry.....	51
8. Literatura a zdroje	53
9. Přílohy	60

Projekt k bakalářské práci

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy,

Obor Sociologie a sociální politika

LGB rodičovství

Vypracovala: Pavla Procházková

Konzultant: MUDr. Petr Háva, CSc.

V Praze 3.6.2006_

Námět práce

V současné době se ve vyspělých oblastech světa stále častěji setkáváme s legalizováním různých forem registrovaného partnerství lesbiček a gayů. Představitelé homosexuálů a lesbiček se snaží dosáhnout legalizace svého rodičovství. Určitě již dnes existují cesty, jak si potomka pořídit, většinou však obcházejí či přímo porušují zákon. Je otázkou, zda to kdy bude zákonem umožněno a jak.

V některých zemích zákon do jisté míry vychází těmto párům vstříc. Adopce dětí či alespoň osvojování partnerových potomků podle Mezinárodního sdružení lesbiček a gayů zatím v Evropě umožňuje Británie, Švédsko, Španělsko, Nizozemsko, Dánsko a Island. Podle některých zdrojů si smějí osvojit či vzít partnerovo dítě do pěstounské péče také gayové a lesbičky v Německu a Norsku.

Stále zde jsou více či méně podložené pochybnosti o správnosti pořizování si dětí těmito páry. Principem, zda je správné osvojování dětí homosexuálními páry či není se chci zabývat ve své práci. Pravděpodobně je pro dítě přirozenějším prostředím rodina s dvěma rodiči stejného pohlaví než ústav. Otázkou je, jak posoudit, který pár je způsobilý dítě vychovávat a který ne. Adopce je komplikovaná záležitost ve všech rodinách, tedy i v klasických. To je třeba vzít v úvahu a rozlišovat problémy způsobené orientací rodičů a adopcí jako takovou. Tentýž problém je u pořízení si potomka umělým oplodněním. U výchovy jsou obavy obdobné. Společnost se nejvíce obává negativních vlivů na dítě, jako je ovlivnění jeho orientace. Toto zkoumá většina výzkumů na toto téma. Tyto výzkumy prokazují natolik rozdílná tvrzení, že najít pravdu je složité. Vědci se přiklánějí spíše k tomu, že orientace je vrozená a dítě může být pouze tolerantnější. Ovšem může být narušen pohled na partnerství. Zde je časté srovnání s rodinami bez otce nebo rodinami disfunkčními. Děti z neúplných a nefunkčních rodin mají často menší úspěšnost při navazování a udržování trvalých partnerských vztahů. Nemají se čím řídit, protože správný model z rodiny neznají, takže si musí hledat alternativní modely kolem sebe.

Pro homosexuály by tato změna mohla znamenat pouze usnadnění kroku opatření si potomka. Mohla by však také narušit generovou kontinuitu a mít další nezamýšlené následky v celé společnosti. Pro vývoj dítěte to může mít vliv zásadního charakteru, ať už pozitivní či negativní. V práci chci popsat možné způsoby, jak by si

tyto páry mohly dítě opatřit. Osvojením partnerova potomka, adopcí či umělým oplodněním. Popsat jednotlivé možnosti, jejich výhody, nevýhody a specifika. Především se chci zaměřit na samotný princip pořízení si potomka těmito páry. Do jaké míry má na pořízení si potomka a následnou výchovu fakt, že rodiče jsou homosexuálové. Budu se zabývat možnými vlivy na vývoj dítěte a snažit se posoudit, které argumenty pro a proti jsou pravdivé. Především na psychologickou stránku. Zda ji může výrazně ohrozit nebo pouze poznamenat do snesitelné míry. Je třeba se zabývat též adopcí a umělým oplodněním jako takovým, protože to má spoustu problematických aspektů samo o sobě i u tradičních párů. Také se chci zaměřit na současný postoj společnosti k rodičovství gayů a lesbiček, jaké jsou nejfrekventovanější názory. Jaké jsou postoje v jiných zemích. Z čeho vyplývají, čím jsou ovlivněny, jak by se mohly v budoucnosti měnit. Do jaké míry se jedná o mýty a do jaké míry jsou obavy pravdivé. Dle dostupných českých i zahraničních zdrojů vyhodnotím, jaký vliv by mohla legalizace na společnost v budoucnosti mít. Chci shrnout výsledky doposud provedených průzkumů na toto a související témata. Budu vycházet z odborné literatury, přijatých zákonů a především zahraničních odborných článků, případně budu toto téma konzultovat s odborníky.

Předpokládané metody zpracování a předběžná struktura práce

Cílem práce je vyhodnotit, jaká je současná situace pořizování si dětí registrovanými homosexuálními páry. Jaká je právní ochrana těchto dětí. Jak se tento právní rámec vyvíjel. Popsat proces adopce a umělého oplodnění jako takového. Jaký má vliv na vývoj dítěte fakt, že vyrůstalo v tomto specifickém rodinném prostředí.

Provedena bude mezinárodní komparace. Zabývat se budu státy, kde je již forma osvojování si dětí či umělého oplodnění lesbiček legalizována. Chci popsat jakou formou legalizace proběhla, jaké jsou její důsledky, výhody a nevýhody.

Popíši vývoj právního rámce osvojování dětí, vývoj legalizace homosexuálních svazků, jak je tento akt právně upraven. Provedu analýzu aktérů této části veřejné politiky a budu se zabývat tím, zda by bylo lepší upravit stávající zákony či vytvořit nové. Vycházet budu také z důvodových zpráv států, kde již byla zákonná opatření přijata.

Dále vyhodnotím již provedené výzkumy dětí, které vyrůstali u registrovaných párů nebo v rodinách s jedním rodičem, kde je situace do jisté míry podobná. Popíši vývoj dětí v těchto podmínkách a srovnám jej s vývojem dětí, které vyrůstají v neúplných rodinách.

1. Úvod

Problematika LGB¹ rodičovství je dnes velmi aktuální téma, především v médiích se stále častěji s tímto tématem setkáváme. Dříve byli homosexuálové více diskriminováni a proto méně zřejmí. Nyní jsou viditelnější a jejich místo ve společnosti bylo legalizováno. V průběhu historie dochází ke změnám postojů společnosti k této menšině.

Významným krokem v ČR bylo přijetí zákona o registrovaném partnerství, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v části 38 pod číslem 115/2006 Sb. dne 3. dubna 2006. Účinnosti nabyl 1. července 2006. Stávající forma tohoto zákona je některými hodnocena jako spíše symbolická, protože vyplývající práva jsou značně omezená oproti právům vyplývajícím z manželství (Macková 2007). Ve Španělsku například je povoleno homosexuálům přímo manželství se všemi právy, v české úpravě není například institut společného jmění partnerů, společný nájem bytu, společné zdanění. Jiné podmínky pro homosexuály platí v oblastech daňového práva (daně dědické a darovací), dále u práva sociálního (neexistence vdovského důchodu) a v oblasti správního práva, cizineckého práva či v nabývání státního občanství. Objektivně lze říci, že registrované partnerství nemá plně napodobovat manželství, a tak je tomu také ve světě. Registrované partnerství formou manželství je výjimečné. Toto partnerství je vnímáno jako jiná forma soužití. V oblasti rodinného práva mají gayové a lesby, kteří chtějí žít v registrovaném svazku, postavení jiné. Nemohou si adoptovat dítě a nemohou podstoupit umělou reprodukci. Tato legislativní úprava vyplývá z faktu, že vědecké poznání doposud neodhalilo všechny aspekty LGB rodičovství.

Postoje veřejnosti k otázce LGB rodičovství jsou podstatně komplikovanější než k problému registrovaného partnerství. Vědecké poznání doposud nedošlo do stavu, kdy by bylo možné s jistotou potvrdit či vyvrátit rizikovost či prospěšnost uzákonění LGB rodičovství. Současný trend je, že homosexuálové ustupují od pořizování si dětí v nefunkčních heterosexuálních svazcích, jak tomu bylo dříve. Především u žen je tomu tak, muži nemají jinou možnost. Ženy mohou cíleně otěhotnět heterosexuálním stykem nebo umělým oplodněním na zahraniční klinice. V otázkách výchovy

¹ LGB je zkratka Lesbian, Gay, Bisexual používaná jako kolektivní termín pro homosexuálně orientovanou menšinu.

prozatím výzkumy jednotně neprokázaly zvýšené riziko v oblasti formování sexuální a pohlavní identity ani v žádné další oblasti psychického vývoje dítěte. Je stále zdůrazňováno, že podstatná není sexuální orientace rodičů, ale milující prostředí v němž dítě má vyrůstat a přítomnost dvou rodičů, nejenom jednoho (Wainright, Russel, Patterson 2004). Dalším z argumentů zastánců adopce je, že umožněním rodičovství všem homosexuálům by vyšel pro státní rozpočet lépe, než dotování ústavů (Formánková, Rytířová In Sokolová 2004). To ovšem samozřejmě je naprosto nedostačující argument. Odpůrci se ohrazují metodologickými chybami ve výzkumech vývoje a výchovy dětí. Také není stále objasněna příčina vzniku homosexuality. Do doby, kdy tyto zjištění nebudou odhalena by bylo učinění legislativního kroku ve prospěch LGB rodičovství krokem do neznáma. A tak by byly nejvíce ohroženy děti. Zájem dětí stojí v této problematice na prvním místě. Nutno zdůraznit, že práva dětí jsou důležitější než zájmy LGB komunity či zájmy jejich odpůrců.

V České republice je umělé oplodnění umožněno pouze párům a společná adopce pouze manželům. Adoptovat dítě si může také svobodný jedinec, to znamená mimo manželství i mimo registrované partnerství. Tento systém tedy vylučuje pouze lidi v LGB registrovaném svazku. Při současné úpravě LGB rodičovství je dítě tedy buď biologicky nebo soudně „přiděleno“ jen jednomu v páru. Dítě po nebiologickém rodiči nedědí a v případě úmrtí biologického rodiče, nebiologického rodiče nemusí už nikdy vidět. Stejně tomu je v případě rozchodu „rodičů“ (Baršová 2002). I toto jsou argumenty pro adopci, kdy zastánci adopce zdůrazňují, že práva dětí mají být nad právy politickými. To se může stát v pozdější diskuzi na toto téma zcela zásadním. Avšak veškeré změny týkající se zájmů dětí musí být zcela uvážené, podložené naprosto objektivními a validními poznatky. V případě špatného rozhodnutí by mohly být následky pro děti nedozírné.

V Evropě je umožněna adopce homosexuálům v devíti zemích: v Belgii, Británii, Dánsku, na Islandu, v Německu, Nizozemsku, Norsku, Španělsku a Švédsku. „V České republice se pro umožnění adopce homosexuálním párům před rokem vyslovilo 39 procent dospělé populace. Proti byla polovina mužů, ale jen 35 procent žen“ (Rákos 2008). Přijetí zákona o registrovaném partnerství v ČR je prozatím poslední krok v oblasti rodinného práva týkající se konkrétně homosexuálů.

2. Cíle

Cílem této bakalářské práce je reflektovat současný politický diskurz legalizace LGB rodičovství v České republice a ve světě v kontextu historického vývoje, kdy došlo k dekriminální a antidiskriminaci společenského postavení homosexuálů. Cílem práce je také reflexe teoretického diskurzu, který na téma LGB rodičovství probíhá v odborném tisku. Práce uvádí na pravou míru současný stav vědeckého poznání této oblasti.

2.1. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumné otázky vyplývající z cílů práce:

1. Jaký byl v České republice zaznamenán od přijetí zákona o registrovaném partnerství na jaře roku 2006 v oblasti vnímání adopce LGB páry, postoji k výchově dětí registrovanými páry a postoji k přijetí zákona o adopci?
2. O jaká zjištění opírá LGBT komunita svoji argumentaci pro adopci? Jaké argumenty mají odpůrci a jaké jsou závěry výzkumů týkajících se LGB rodičovství? Jaké cesty volí zastánci adopce k prosazení svých cílů a k přesvědčení společnosti o důležitosti a správnosti přijetí zákona o adopci? Jaké jsou aspekty LGB rodičovství a rodičovství jako takového? Liší se od sebe? Jsou obavy odpůrců přijetí LGB rodičovství oprávněné a jejich argumenty opodstatněné správnými poznatky? Jaké je současné vědecké poznání této oblasti?
3. Projevuje česká společnost ve svých postojích podporu vůči právní úpravě LGB rodičovství? Vnímá homosexuály jako rovnoprávné rodiče? Jaká zjištění byla učiněna v této oblasti na základě objektivních a validních výzkumů?

3. Metody a zdroje dat

Při studiu této problematiky vycházím z několika zdrojů. Jde o problematiku, která se neustále vyvíjí a tento vývoj je stále rychlejší. Vzhledem k různé objektivitě, kvalitě a nezávislosti výzkumů je třeba čerpat nejvíce z nezávislých odborných vědeckých publikací. Pro ucelený obraz je vhodné uchopit problém z pohledu několika vědních disciplín, různých teoretických východisek a z pohledu navazující praxe. Výzkumů veřejnosti s touto problematikou bylo v České republice provedeno několik, ze zahraničních jsou to například výzkumy Gallupova ústavu (EOS GALLUP EUROPE 2003). Výzkumy vývoje a výchovy dětí bylo provedeno také mnoho, je třeba dbát na validitu těchto výzkumů. Jedná se zde především o práva dětí, která jsou zakomponována do rodinného práva a v České republice pak do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně.-právní ochraně dětí. Dalším významným dokumentem je Úmluva o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.).

3.1. Analýza diskurzu

Analýza diskurzu je významnou rozvíjející se metodologií, která je aplikována rostoucím počtem různých disciplín, zaměřených na výzkum komunikačních procesů (lingvistika, mediální studia, sociální psychologie, politické vědy). Jde o rozbor diskurzů, které jsou základem pochopení reality každého jedince. Diskurs je v moderní filozofii, zejména francouzské (strukturalismus, neostrukturalismus, filozofie postmoderny), označení jakékoli promluvy vykazující znaky svého kulturního prostředí, která působí jako odosobněná struktura řeči, ovlivňující autora. Podle Foucaulta je diskurs určitým způsobem argumentovaný dialog uvnitř kultury, procedura, která dopředu formuje to, o čem může naše vědění hovořit. Při analýze se zaměřuje na nejpodstatnější okruhy otázek: Jaké jsou akční diskurzy? Odkud diskurzy přichází? Jak se staly součástí individuální výbavy jednotlivce? Jak mohou být použity, co zakazují a předepisují? Jakému účelu slouží? Jak se ovlivňují? Které jsou dominantní? Tyto otázky nesměřují k pravdivosti, není v nich obsaženo měřítko, kterým by se dala posoudit, ani ke kauzalitě a dokonce neznají ani kategorii reálné-nereálné. Jediným předmětem zůstává komunikace, tedy text a mluvené slovo (Kulhánek 2003). Diskurs je zde chápán jako sociální akt, který "děláme". Na rozdíl

od textu jako abstraktní lingvistické kategorie vyjadřující určité formálně i smyslově soudržné zřetězení elementárních jazykových jednotek chápeme diskurz jako text situačně zakotvený a zároveň také jako princip a společensky přijímanou normu utváření smyslu textů ve specializovaném užití, tedy diskurz mediální, politický, ideologický, předvolební, diskurz profesních nebo zájmových skupin (lékařský, manažerský, diskurz účastníků počítačových her), diskurz individuální (diskurz významných veřejných osobností) a v neposlední řadě i jako metadiskurz, diskurz o diskurzu. V práci se tedy setkáváme především s diskurzem profesních a zájmových skupin.

Analýza diskurzu se dělí na tři podkategorie. První jsou „verstehen“ přístupy. Tato metoda má hluboké vazby na systémy jako humanismus, fenomenologie a antropologie, které se zaměřují na pochopení, pozornost je zacílena na proces smyslu vzniku aktu. Tento přístup se koncentruje na získání přístupu do stylů jakými jednotlivci formulují svá přesvědčení a představy jejich světa. Druhou větví je mikroanalýza diskurzu, který se soustředí na krátké úryvky konverzace a jejich analýzu. Snaží se objasnit, co se snaží řečník v dané části konverzace dosáhnout? Makroanalýza diskurzu se soustředí na oblasti globální, bere méně v úvahu konkrétní podmínky a vyjádření jednotlivce, koncentruje se na tektoniku, výsledkem bývá kulturní analýza, například analýza médií (Kulhánek 2003).

Hlavními aktéry této diskuze jsou politické instituce, LGBT menšina, která je dobře organizovaná a která vede a oživuje debatu na toto téma a další instituce, které se dělí na zastánce a odpůrce LGB rodičovství. Vědecká obec v této problematice nezaujímá jednotné stanovisko, přesto je možná nejdůležitějším aktérem v této diskuzi. Na základě jejich prohlášení může být legislativa změněna.

4. Teoretická východiska

Teoretická východiska Postoje a názory společnosti jsou formovány znalostmi, emocemi a pocity jednotlivců. Determinanty formující tyto postoje jsou různé a různě významné ve všech oblastech. Děti jsou pro společnost jedna z nejvýznamnějších hodnot. Jejich výchova a vývoj je velmi citlivé téma. Během několika posledních staletí a desetiletí byl zrychlen vývoj lidských práv ve vztahu k dětem, ale také ke kriminalizovaným a diskriminovaným skupinám, jako jsou například duševně nemocní, ale také LGBT menšina. Tyto dva procesy se v dnešní době střetávají právě v této oblasti. A ač je problematika častěji nahlížena ze strany rodičů – tedy homosexuálů, jedná se zde především o práva, vývoj a bezpečí dětí. LGBT menšina se snaží prosadit svá práva, je třeba brát v potaz jejich vliv na mediální diskurz.

Obavy, které se jsou spojeny s adopcí se týkají nejčastěji růstu a socializace takto vychovaných dětí. Budou šikanovány, kvůli orientaci svých rodičů, nebo je šikana více závislá na vrozené osobnosti dítěte? Jak se tyto děti budou cítit, budou se za své rodiče stydět? Jedou z nejfrekventovanějších otázek a obav je, zda tyto děti nebudou takovými prostředím negativně ovlivněny. Budou moci vést normální život, vychovávat děti bez dětství v „normální“ rodině? Je pravda, že homosexualita souvisí s pedofilii?

Výzkumů na toto téma bylo v minulosti provedeno mnoho. Zadavatelé těchto výzkumů se mohou snažit o zviditelnění problémů homosexuální komunity a zároveň o vyvolání co nejlepšího dojmu. To může vést ke zkreslení výsledků výzkumů. Je obtížné získat správný vzorek LGB menšiny. V případě výzkumu dětí je nejobvyklejší případ, kdy dítě žilo s homosexuálním biologickým rodičem a jeho partnerem. Toto dítě se buď narodilo jednomu v páru (může se jednat například o umělé oplodnění), anebo se dítě narodilo jednomu z rodičů v původním heterosexuálním vztahu. Zde je dalším metodologickým problémem fakt, že jsou tázány děti, které často žily dlouhou dobu s oběma rodiči v heterosexuálním manželství. Tato doba mohla být také zásadní ve formování jejich osobnosti. Nevíme, do jaké míry mohou být výsledky těchto výzkumů ovlivněny faktem, že některé děti těchto rodičů se mohou stydět, čili vypovídat nepravdivě nebo nevypovídat vůbec, a tak se průzkumu nezúčastnit vůbec.

Dalším faktorem, ovlivňující tyto výzkumy mohou být osobní předsudky sociálních pracovníků či jiných osob, které kontakt s dětmi zprostředkovávají. Nedokonalost těchto výzkumů je často kritizována jak odpůrci adopce, tak odbornou veřejností (Dailey 2002).

4.1. Sexuální orientace a související obavy společnosti ve vztahu k LGB rodičovství

Jednou z nejrozšířenějších obav je, že dítě vyrůstající u homosexuálních rodičů se samo stane v dospělosti homosexuálem. Vědci zatím nedokáží přesně říci, co podmiňuje sexuální orientaci. *„Sexuální orientaci můžeme vnímat jako především biologicky podmíněnou ... I když neumíme jednoznačně pojmenovat mechanismy, které vedou k jejímu vzniku, máme dost indicií, které pro tuto podmíněnost svědčí. Další možnost představuje sociálně-konstruktivistický model, který je bližší spíše sociologům, pracovníkům gender studií a ostatním společenským vědám. Ten zdůrazňuje vliv kultury a sociálního prostředí vedle biologické podmíněnosti. Rozpor s biologickým přístupem však považují spíše za zdánlivý, mělo by dojít k ujasnění terminologie. Středem jejich zájmu totiž není samotná sexuální orientace, ale spíše formování identifikace a její sociální projevy. Je to vzhledem k jejich zaměření pochopitelné, a myslím, že každý i výrazně biologicky orientovaný odborník uzná, že sexuální orientace má různé společenské podmínky, které ji modifikují, nemusí být svým nositelem vždy rozpoznána atd. a že v těchto aspektech nepochybně hraje roli právě prostředí.*

*Konečně psychogenní teorie, které ještě před několika desítkami let byly upřednostňovány, nikdy nepředložily jednoznačné důkazy, které by identifikovaly prokazatelně faktory přispívající k vytváření sexuální orientace. Výjimkou v poslední době, která stojí za zmínku, je teorie Daryla J. Bema: *Exotic Becomes Erotic* (2000). Bem uznává roli biologických faktorů, ale spíše při vzniku nekonformního chování v dětství (*sissy boys a tomboys se současným heterosociálním chováním*). V důsledku známého Westermarckova efektu pak pro tyto jedince osoby opačného pohlaví, s nimiž je v denním kontaktu, ztrácejí erotickou přitažlivost. Naopak ji rozvíjí k osobám pohlaví stejného. Ani tato teorie však nemůže jednoznačně vysvětlit vznik homosexuální orientace. V našem souboru 194 homosexuálních mužů se totiž*

retrospektivně označilo za spíše či určitě se heterosociálně chovající v dětství 52 % a za homosociálně se chovající 35%“ (Procházka 2006).

Co je to vlastně sexuální orientace? Je to jedna ze čtyř složek sexuality a je popsána jako trvalá citová a sexuální přitažlivost k určitému pohlaví. Další tři složky sexuality jsou: biologické pohlaví, genderová identita (jak vnímá jedinec sám sebe) a společenská sexuální role (chování se podle kulturních norem pro ženské a mužské chování), tedy mužská nebo ženská. Sexuální orientace se začíná projevovat v raném období adolescence, tedy obvykle v době před prvními sexuálními zkušenostmi. Sexuální orientace je odlišná od sexuálního chování. Chování můžeme ovlivnit a záleží na pojetí sebe sama, zatímco orientace je stálá.

Další obavou je, že homosexuálové budou děti sexuálně zneužívat. Je zde třeba si uvědomit, že sexuální orientace a sexuální porucha je něco na sobě nezávislého. Sexuální orientace je sexuální přitažlivost k dospělým jedincům určitého pohlaví, nikoliv k dětem.

Adopce je všeobecně těžší pro starší děti. V tomto případě vstupuje navíc problém již získaných postojů vůči homosexuálům. Problém tedy postihuje spíše muže, kteří volí osvojení nejčastěji. Lesbičky se mohou dohodnout s mužem, který nebude vyžadovat otcovská práva, zajít s ním na kliniku a hrát neplodný pár, nebo si v zahraničí koupit na klinice sperma. U novorozenců nehrozí problém s vnímáním homosexuálů, alespoň ne v dětství. Situace gayů je mnohem složitější. Další, v tomto případě jednodušší, ale kontroverzní a u nás ne příliš rozšířenou možností je takzvaný „institut náhradní dělohy“. Tedy způsob, kdy že se cizí žena nechá uměle oplodnit, odnese a porodí dítě, kterého se pak vzdá ve prospěch gay otců.

Při adopci starších dětí je nutno zjistit jejich názor na homosexualitu a zda chtějí být takovým párem adoptovány. Rodiče, kteří by dítě vychovávali od narození nebo od jeho ranného věku, se musí zamyslet nad tím, jak jednou synovi či dceři vysvětlí fakt, že jsou homosexuálové a co to vůbec znamená.

Další z obav je, že dítě adoptované homosexuálním párem nebude vyrůstat v normálním prostředí. Tím je tedy myšlen tradiční model rodiny, táta-máma-děti. Tento tradiční model je stále nejfrekventovanější v představách lidí. Rozvodovost stoupá a tím také počet dětí vyrůstajících pouze s jedním rodičem. Ve světě stále roste počet rodičů, kteří vychovávají děti záměrně sami. Objevuje se názor, že vyrůstat pouze s jedním rodičem je pro dítě horší, než v méně funkčním (ne zcela nefunkčním) prostředí se dvěma rodiči. Častý je argument, zda se liší od tohoto modelu více model táta-táta-děti či máma-máma-děti, nebo spousta dětí v ústavu bez rodičů? (Beaucar 2001).

4.2. Specifika adopce LGB rodiči

Osvojit si dítě může manželská dvojice, manžel(ka) rodiče dítěte nebo jedinec. Osvojení si dítěte jedincem je podle zákona možné v případě, že je předpoklad, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. Jako společné dítě mohou osvojit pouze manželé. Mezi osvojencem a osvojitelem musí být přiměřený věkový rozdíl. “Děti vhodné pro osvojení jsou ty, u kterých se předpokládá méně problémový zdravotní a psychomotorický vývoj a které je možné předat do rodinné péče především v raném věku” (Bechyňová a kol. 2007). V příloze č.2 je uvedena tabulka popisující úroveň péče od děti žijící mimo vlastní rodinu v roce 2000 a statistické údaje MPSV a MŠMT. Příloha č.2 dále obsahuje výňatek ze závěrů sekce pro práva dětí Rady vlády ČR pro lidská práva o problémech systému náhradní výchovy v ČR.

Mluvíme-li o možnosti adopce homosexuálními páry, pak je třeba uvažovat o zvýšených nárocích na sociální pracovníky a důslednou úpravu formulací příslušných oprávnění platné právní úpravy, podle kterých je vedeno osvojovací řízení. Je jisté, že téma homosexuality bude kontroverzní ještě dlouhou dobu, ne-li navždy a to především proto, že neexistuje dostatek odborných poznatků, které by umožnily odpovědné řešení tohoto problému. Při rozhodování by mělo zůstat hlavní, zda je pár schopen žít, pečovat a mít osvojované dítě skutečně rád, zda má schopnosti opravdu vychovávat dítě, jaké jsou jejich silné a slabé stránky, jaké jsou jejich motivy mít dítě, proč si dítě nechtějí pořídit jinou cestou (Archerová 2001). Otázky by měly být

kladeny přímo jednotlivcům, jak přistupují k faktu, že jsou homosexuálové, jak si představují výchovu dítěte, kdy tato situace vyžaduje zvýšené nároky na jejich osobnost vzhledem k jejich orientaci. Jak stabilní je svazek dotyčných žadatelů a jak vychází s okolím? Jak jsou zajištěni, případně jak mají vyřešenou otázku dědění. Jak se celkově starají o své prostředky, svůj majetek. Důležité jsou také zkušenosti páru, jejich hodnoty, víra, rodinné zázemí, společnost ze které pochází. Stejně tak jsou tyto kvality důležité u sociálního pracovníka. Vždy je nutno myslet v první řadě na dobro dítěte. Pro dítě je nejdůležitější láskyplné vedení, porozumění. U homosexuálů je další problematickou věcí přístup prarodičů k adoptovanému dítěti. Ale zde může dodatečně dojít ke sblížení nejen prarodičů k adoptovanému vnoučeti, ale také zlepšení vztahu k vlastním dětem (Archerová 2001).

Na portálu family-law.lawyers.com je uveden postup, k jakému by mělo v případě adopce dojít. Jedná se především o právní úpravu eventuální situace, kdy se rodiče rozejdou. V momentě adopce se mají oba dva rodiče práva, jaká by měl biologický rodič. A to i v případě, že dítě je biologickým dítětem jednoho z páru. Sherrie Bennett, autorka textu doporučuje podepsat dohodu obsahující tyto detaily: Oba rodiče mají k dítěti stejná práva, stejné povinnosti a stejnou zodpovědnost, která vyplývá z jejich rodičovství. Písemně by se mělo uvést, že v případě rozchodu či rozvodu bude vztah obou rodičů k dítěti trvat, oběma partnerům bude umožněno trávit s dítětem čas a všechna práva, povinnosti a zodpovědnost vůči dítěti bude trvat dál. Mezi partnery by neměly existovat jiné písemné dohody, měli by však být oba zapsáni v rodném listu a jiných dokumentech tohoto typu jako rodiče dítěte. Mělo by být v dohodě zapsáno, jak dlouho s dítětem každý žil a jak dlouho žijí jako pár. Jak moc se který z nich stará o dítě v jeho běžném dni, kdo ho vodí do školy, píše s ním úkoly, koupe jej apod. Jaký je vztah dítěte k rodinám rodičů. Jak kdo dítě ovlivňoval, vychovával, ovlivňoval apod. (Bennett 2008)

Pro homosexuály by uzákonění adopce mohlo znamenat pouze usnadnění kroku opatření si potomka, protože cesty jak si opatřit potomka, leč třeba ilegálně, existují odjakživa. Mohlo by to však narušit generovou kontinuitu a mít další nezamýšlené následky v celé společnosti. Pro vývoj dítěte to může mít vliv zásadního charakteru, ať už pozitivní či negativní.

4.3. Důsledky ústavní výchovy

Náhradní výchovná péče (dětské domovy, kojenecké ústavy, ústavy sociální péče) je ústavní obdoba náhradní rodinné péče (osvojení, pěstounská péče). Děti zde trpí nedostatkem lásky, trpí tím, že je vlastní rodiče odmítli. Rodina má být harmonickým místem ochrany, učení, vzdělávání a připravování dětí na jejich vlastní rodinný život. Je to místo socializace jedince. Mělo by to být místo stálé, citově příznivé a přijímající (Brunnerová 2006). Argumenty zastánců adopce se z většiny podobají argumentu typu: „Lepší rodiče – homosexuálové, než-li ústav.“ Umožnění rodičovství všem homosexuálům by vyšlo pro státní rozpočet lépe, než dotování ústavů (Formánková, Rytířová In Sokolová 2004). Samozřejmě tyto argumenty nemohou být silnější než zájem dítěte.

Ústav je vnímán jen jako dočasné a přechodné řešení pro opuštěné dítě. To by se v nejlepším případě mělo vrátit do své původní rodiny, případně by mělo najít rodinu novou. V praxi je situace jiná. Děti často zůstávají v ústavech až do své zletilosti. Problém spočívá v tom, že zde profesionální zaměstnanci pečují o děti, jimž je ústav domovem. Zde se neshodují očekávání dětí a přístup zaměstnanců. Personál považuje děti za objekty své práce, děti chtějí být individuálními subjekty. „Ústav je do jisté míry světem pro sebe, ostrovem soběstačného řádu, v němž je život omezenější a předvídatelnější než v okolním světě“ (Matoušek, 1995). Zde ztrácí smysl argument odpůrců LGB rodičovství, že pro dítě je nevhodné vyrůstat v domácnosti dvou homosexuálů, protože je to nepřirozené. U české společnosti je vnímána ústavní výchova jako normálnější, což je dáno tradicí a frekvencí ústavní výchovy v České republice. Neosobní instituce nemůže nahradit domov. Ústav se stará o formální stránku života dítěte, stěží mu však nabídne neformální a citové vztahy. Rozdělování dětí podle věku nedovoluje sourozencům vyrůstat společně, střídání ústavních zařízení – kojenecký ústav, dětský domov pro děti do tří let, diagnostický ústav a školský dětský domov, nedostatek podnětů od starších, časté střídání personálu a nutný kontakt s mladými delikventy jsou další z mnoha nevýhod systému ústavní péče. Personál nemusí mít psychologické vyšetření, nemají povinnost se dále vzdělávat. Děti jsou často zanedbávány a dokonce týrány (Brunnerová, 2006). Deprivace, neschopnost adaptace, nepřirozené prostředí s velkým počtem vrstevníků a

ztráta soukromí - může být po tom všem socializace těchto dětí bezproblémová? Mají tyto děti šanci jít na vysokou školu? Mají vůbec šanci absolvovat střední školu? Jak se tyto děti mohou stát dobrými rodiči? Ve výzkumné práci pana profesora Zdeňka Matějčka, paní doktorky Věduny Bubleové a doktora Jiřího Kovaříka, třicet dva let zkoumali vývoj 60 dětí, které od útlého dětství vyrůstaly v ústavní výchově, můžeme nalézt srovnání těchto dětí s dětmi vyrůstajícími v individuální pěstounské péči, SOS dětských vesničkách a ve vlastní rodině. Ze závěrů tohoto unikátního výzkumu vyplývá, že děti z dětských domovů vykazují ve středním věku nízkou společenskou kompetenci, nízkou úroveň školního vzdělání a nynějšího zaměstnání vzhledem k výsledkům inteligenčních testů ve starším školním věku, nízký skóre sociální integrace, tresty v dětství (v dětských domovech) hodnotí jako nepřiměřeně přísné, muži vykazují mimořádně vysokou míru kriminality (54 %, z toho v 79 % se jednalo o vícenásobné recidivisty), mají problémy s láskou a v sexuálních vztazích, jsou častěji "neschopni citové odezvy". Celkově je u mužů z DD zaznamenána vysoká nespokojenost s dosavadním životem.

„U dětí vyrůstajících v individuální pěstounské péči a SOS vesničkách nebyly zjištěny podstatné rozdíly ve skóru sociální integrace. Děti z individuální pěstounské péče vykazují nejvyšší životní spokojenost. Pouze u mužů z SOS vesniček byla zjištěna vysoká míra kriminality (45 %), zatímco u mužů z individuální pěstounské péče je výrazně nižší (20 %)“ (Matějček, a spol. 1963).

Děti vychovávané dlouhodobě v ústavních zařízeních vykazují v pozdějším věku ve vývoji osobnosti a ve společenském uplatnění nejvíce odchylek od běžné normy. Děti vychovávané v individuální pěstounské péči a v SOS vesničkách jsou si ve většině ukazatelů vzájemně velmi blízké a přiklánějí se více ke skupinám dětí vychovávaných ve vlastních rodinách než ke skupině dětí, které vyrůstaly v dětských domovech.

4.4. Agenda-setting theory a lobbyizmus na české politické scéně

"Tisk nemůže být úspěšný ve sdělování lidem, co si mají myslet, ale je ohromně úspěšný ve sdělování lidem, co si o tom mají myslet" (Cohen 1963).

„Agenda-setting je teoretický koncept původně zkoumající vliv tematické struktury mediálních obsahů na postoje veřejnosti. V současnosti výzkumy agenda-setting zahrnují širokou škálu různých směrů, přičemž za společnou charakteristiku můžeme označit snahu o popis vzájemné interakce politické sféry, médií a veřejnosti“ (Nečas 2007).

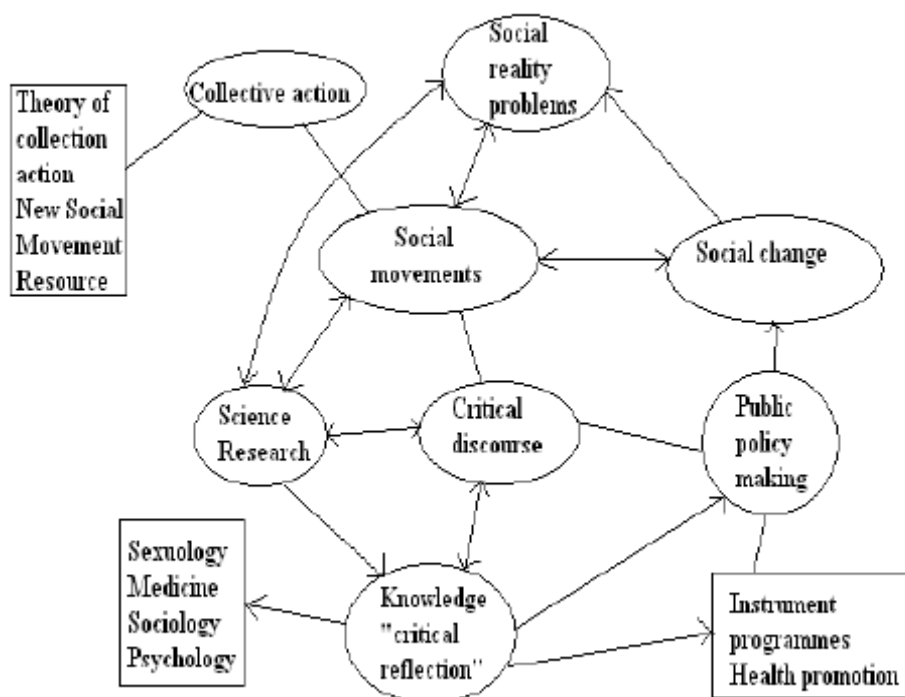
Tento pojem byl poprvé použit v roce 1972 Maxwellem McCombsem a Donaldem Shawem v jejich přelomové studii rolí médií v prezidentské kampani v Chapel Hill v Severní Karolině v roce 1968. Teorie vysvětlovala korelaci mezi prostorem věnovaným problému v novinách a důležitostí, kterou mu lidé přikládali. Tato závislost se potvrdila jako silná. „Masová média nastolují agendu pro každou politickou kampaň tím, že ovlivňují míru důležitosti názorů k politickým tématům“ (McCombs, Shaw 1972).

Agenda-setting theory má několik částí. Media Agenda je zaměřena na zkoumání médií. Public Agenda zkoumá veřejnost, Policy Agenda zkoumá rozhodnutí politiků a to, co je pro ně v jejich jednání podstatné a Corporate Agenda, která se zabývá zájmy obchodu a korporací. Tyto prvky jsou provázány. Media Agenda může zkreslit informace, dát jim jinou naléhavost. Může se vcítit do čtenáře, posluchače apod. a dle toho pozměnit sdělení. Zde se setkáváme s dvěma atributy. Kognitivními (důležité a faktické) a afektivními (hodnotícími). Takže záleží na podaném sdělení, jeho formě, také na formě vytištění, na tom, jak zapůsobí na klientovu mysl. Záleží na výběru informací, důrazu, vyloučení a propracování. Této metody užívají politici k reklamám, debatám, dále se používá v obchodování, lobbyismu, při legalizování problémů a k ovlivňování veřejného mínění jako takového (encyklopedie Wikipedia 2008).

Tuto kategorizaci konceptu agenda-setting vypracovala dvojice autorů J. Dearing a E. Rogers (Dearing, Rogers 2006 In Nečas 2007). V procesu nastolování agendy určili tři segmenty: mediální, veřejnou a politickou agendu. Výzkumy agenda-setting se liší podle toho, který ze segmentů označují za dominantní ve zkoumaném procesu. První výzkumy se soustředily hlavně na hledání kauzálního vztahu mezi mediální a veřejnou agendou. V dalších fázích je patrný zájem o mediální agendu a její vnitřní dynamiku. V poslední době je kladen důraz na zkoumání vzájemné interakce mezi politickou agendou a budováním agendy mediální.

Pokud by kterýkoliv příslušník a stoupenec LGBT menšiny uspěl a měl by šanci prosadit zákon a LGB rodičovství, bylo by zapotřebí důsledně dbát a kontrolovat, zda jsou v oblasti práv dětí opravdu na prvním místě vnímána práva dětí a ne zájmy menšiny či většiny. LGBT aktéři jsou v této oblasti dobře organizovanou menšinou s jasně určeným cílem a postupem, jak svého cíle dosáhnout. Jsou velmi důslední a průbojní v prosazování svých zájmů. Pro představu, jak probíhá prosazování takovýchto zájmů a změn je umístěno následující schéma, které popisuje interakci ve společnosti (Krejčíková 2007).

Schéma č.2: Interakce v sociálním hnutí

(Krejčíková 2007)

„Současná politická komunikace se podle mediálních odborníků vyznačuje tím, že se odehrává v režimu mediovaného politického diskurzu (Jiráček, Říhová 2000: 35). Sama mediace politického diskurzu by však neměla vytlačovat občany z politické komunikace“ (Růžička 2006).

Proces před přijetím registrovaného partnerství byl v Evropských zemích podobný: *„Podíváme-li se na právní historii uznání homosexuality v evropských zemích, ukazuje se, že tento proces je provázen určitými trendy, které můžeme hypoteticky formulovat jakoby byly „přirozenými zákony“. Přinejmenším je zde jasný vzorec stálého pokroku podle standardní posloupnosti. Od počátku 70. let žádná z evropských zemí nezavedla nové "antihomosexuální" zákony. Téměř ve všech evropských zemích byl naopak učiněn legislativní pokrok v uznání homosexuality. A tam, kde došlo k pokroku, tento pokrok sleduje standardní posloupnost: zákonné uznání homosexuality začíná (většinou poté, co byly legalizovány některé formy sdružování homosexuálů a organizací poskytujících informace o homosexualitě) dekriminací, kterou doprovází nebo následuje stanovení rovného věku pro beztrestnost konsenzuálního sexu, po níž může být zavedena antidiskriminační legislativa a celý proces je završen přijetím legislativy uznávající partnerství osob stejného pohlaví a jejich rodičovství“ (Waalwijk 2001).*

4.5. Rodičovství a LGB rodičovství

Definice rodičovství zní: *„Rodičovství obsahuje všechny úlohy spojené s výchovou dítěte, které vedou k utváření nezávislé dospělé osobnosti. Rodičovství začíná už před narozením nebo adopcí dítěte a je součástí rodinných vztahů“ (definice z encyklopedie Wikipedia).* Nejčastějším argumentem pro i proti LGB rodičovství je vždy zájem dítěte. Zastánci hovoří o tom, že práva dětí jsou nad právy politickými. A zastánci tvrdí, že současní politikové děti homosexuálů nezohledňují. Odpůrci adopce se odvolávají na práva těch samých dětí. Mají nárok na tradiční model rodiny s mámou a tátou. Rodina je přesto stále jednou ze základních institucí garantujících

sociální a kulturní soudržnost, tradičně zajišťující strukturaci soukromého života jednotlivců a je základním kamenem sociálního řádu a společenské reprodukce. A to přesto, že došlo v posledních padesáti letech ke změnám v aktivitě žen na pracovním trhu, ústupu významu instituce manželství a rozšíření nesezdaných soužití, rostoucímu počtu rozvodů a potažmo zvýšení počtu neúplných rodin, odkládání rodičovství a zvyšujícímu se podílu lidí žijících bez partnera (Dudová, Vohlídalová 2005). Tyto změny se promítají také ve výchově dětí, jak bude uvedeno níže. Společně všem rodinám zůstává, že děti jsou jejím středobodem. Ulrich Beck a Elisabeth Beck-Gernsheim poukazují na to, že ačkoliv se od 60.let v západních zemích rodí stále méně dětí, dítě nebylo nikdy důležitější než dnes. Skrze dítě dochází k uspokojování emocionálních potřeb rodičů. Motivace mít dítě je spojována s touhou po zakořenění, dodání smysluplnosti životu, po pocitech štěstí a vytvoření pevného citového pouta (Beck, Beck-Gernsheim 1995).

V situaci, kdy jsou mezilidské vztahy tak křehké a nestabilní se stává právě dítě objektem dlouhodobé a hluboké lásky rodičů. Dítě je od narození vztaženo k rodiči a jeho vztah k němu není jen výsledek nějaké zrušitelné dohody. Tento vztah je pevnější, než všechny ostatní vztahy. Rodina se stala terčem mnoha odborných, ale i mnoha ideologických debat, proto také zahraniční badatelé namísto o sociologii rodiny raději hovoří o sociologii soukromého života (Kaufmann 1999). Rodina je významná pro dítě i pro rodiče. V diskuzích o traumatech dětí se hovoří pouze o traumatech dětí vyrůstajících v rodinách gay a lesbických rodičů. Zastánci se ohrazují vůči postoji, kdy děti jsou automaticky vnímány jako a priori heterosexuální. Diskuse o případných traumatech homosexuálních dětí vyrůstajících v heterosexuálním prostředí se u nás nevyskytují. Heterosexuálové „mají“ svou sexualitu již od dětství, a ta musí být společností chráněna, zatímco homosexuální lidé ji buď nemají, nebo není důležité se společensky zabývat její ochranou jako stejně hodnotnou formou sexuality. Dítěti od narození systematicky vštěpujeme názor, že heterosexualita je hodnotnější a žádoucí, čímž se homosexualita dostává do pozice méněcennosti. Jinak jsou vnímáni sourozenci, sestřenice, bratřenci, tety a strýcové, kteří jsou gayové a lesby a zapojují se do vytváření rodinného prostředí těchto dětí, podílejí se na jejich výchově a zrání, jsou jejich vzory a modely, fungují jako jejich milované bytosti, zpovědní vrby, inspirativní zdroje či emocionální štíty (Sokolová 2004).

Teorie vzniku homosexuality se zaměřují na biologickou a psychosociální kauzalitu. Dříve se někteří psychoanalytici domnívali, že homosexualita vznikla na základě vlivů a výchovy rodičů. Viděli například vznik homosexuality v neúplných rodinách s nedostatečnou identifikací s rodičem stejného pohlaví. Tato teorie však nekoresponduje s realitou. Nejen, že mezi jedinci vyrůstajícími v neúplných rodinách není více homosexuálů, ale naopak více homosexuálních jedinců vyrostlo v harmonických a úplných rodinách (Krejčíková 2007). Krejčíková ve své práci uvádí některé teorie biologických příčin homosexuality. Ty se obvykle zaměřují na studium genetiky, sexuálního dimorphismu mozku a neurofyziologické procesy s využitím moderních zobrazovacích metod mozku (Cahill 2006 In Krejčíková 2007). Neuroanatomický přístup vedl nejprve k poznání sexuálně determinovaného dimorfismu mozku heterosexuálních jedinců (Schwaab 1985, Goldstein 2001 In Krejčíková 2007) a následně pak také k poznatkům strukturálních rozdílů mozku mezi heterosexuály a homosexuály (LeVay 1991 In Krejčíková 2007). Jednotlivé struktury mozku homosexuálních mužů jsou podobnější struktuře mozku žen, než heterosexuálních mužů (Duggan 2004 In Krejčíková 2007). LeVay sledováním mužů zemřelých na AIDS zjistil, že jádro předního hypotalamu INAH-3 bylo u heterosexuálů v průměru více než dvakrát větší než u homosexuálních mužů. Zjištění LeVaye znamenalo, že sexuální orientace má biologickou podstatu. Na počáteční práce LeVaye navazují četné další objevy využívající moderních zobrazovacích metod - nukleární magnetické rezonance a pozitronové emisní tomografie, které otevírají zcela nové možnosti studia anatomických a fyziologických rozdílů mozkových struktur u heterosexuálních a homosexuálních jedinců v různých věkových skupinách. Další teorií, kterou Krejčíková uvádí je teorie z počátku 20. století, tzv. hormonální teorie, podle které je sexuální orientace dána působením různé vysoké hladiny pohlavních hormonů na zárodek. Při zkoumání hormonální podmíněnosti sexuální orientace se předpokládalo, že homosexuální muži by měli mít nižší testosteron a lesbičky nižší estrogény a vyšší testosteron než heterosexuálové.

Rozvoj nových metod biochemie a molekulární buněčné biologie postupně umožnil endokrinologicky zaměřeným studiím poznatky o mechanismech působení pohlavních hormonů, o typech receptorů těchto hormonů a jejich interakcích v různých typech tkání. V současnosti jsou tyto poznatky diskutovány v kontextu poznatků genetiky pohlavních chromosomů. Významnou roli sehrávají geny

lokalizované na X chromosomu, přičemž k jejich uplatnění během vývoje jedince nedochází ve vztahu k pohlavním hormonům primárně jenom na úrovni pohlavních žláz, ale také samostatně na úrovni mozku. Výsledný sexuální dimorfismus mozku tedy zřejmě nemusí být podmíněn jenom cestou produkce samotných pohlavních hormonů v pohlavních žlázách, ale také jenom na úrovni samotného mozku (Arnold 2004). Výzkumy sexuální orientace na chromozomální úrovni však prozatím ukazují také zajímavé výsledky, ikdyž pouze pro mužskou homosexualitu. V roce 1993 objevil Dean Hamer gen Xq28 na chromozomu X. Studie prokázaly možné spojení mezi genem Xq28 a mužskou homosexualitou.

Nové práce potvrzují původní Hamerova zjištění o přenosu „gay genu“ prostřednictvím ženského X chromosomu. Pokud by tomu tak bylo, dala by se „diagnostikovat“ homosexualita ještě před narozením dítěte. Výzkumy genetických příčin homosexuality u mužů jsou v současnosti zaměřeny třemi směry: na studium frekvence výskytu homosexuality v rodinách, na výzkumy dvojčat a na molekulárně genetické výzkumy, využívající nové poznatky sekvence DNA, studium DNA markerů na X chromosomu. Řada vědců dnes zastává teorii biologických, psychologických a sociálně-kulturních faktorů. Je důležité zmínit, že tyto teorie nebyly stanoveny jako definitivně platné. Stále probíhá výzkum a nelze říci, kdy a zda vůbec bude odhalena skutečná příčina homosexuality. Některé kombinované teorie se domnívají, že ke vzniku homosexuality vedou nejenom biologicky podmíněné dispozice, ale také psychologické a sociální vlivy. Představitelem kombinované teorie je např. I. Pondělíček. Pondělíček uvádí, že pro vznik určité sexuální orientace je rozhodující stavba sexuálních center v mozku. Ty pak mohou být vyvinuty žensky nebo mužsky. Podle Pondělíčka jsou ke vzniku homosexuality nutné tři fáze:

1. fáze - Ve druhé třetině nitroděložního života nedochází u plodu k produkci mužských pohlavních hormonů nebo dochází pouze k jejich nedostatečné produkci.

2. fáze - Kvůli nedostatku pohlavních hormonů se sexuální centra plodu nediferencují mužsky a zůstávají tedy, jak byla založena, víceméně ženská.

3. fáze - Během života tu pak sehrají úlohu některé psychologické, výchovné a sociální vlivy. Ty mohou vrozené dispozice buď utlumit nebo zvýraznit. Pokud se ale

jedinec s těmito dispozicemi už nenarodil, pak žádné provokující prostředí ani vypěstované návyky tuto homosexuálně orientovanou osobnost nevytvoří (Pondělíček 2000, Krejčíková 2007).

Fáze pohlavního postnatálního vývoje jsou následující (Zetíková 2007):

První známky pohlavního dospívání se projevují v pubertě. První pubertální fáze trvá asi od 11 do 13 let, fyzický vývoj však u chlapců oproti dívkám probíhá o 1-2 roky později. Tato fáze začíná prvními známkami pohlavního dospívání. Druhá fáze se vymezuje věkem 13-15 let a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. Období adolescence trvá asi od 15 do 20-22 let. Adolescenti dokončují tělesný růst, dosahují plné reprodukční zralosti a mění se jejich sebepojetí. V tomto období navazují častější a hlubší erotické vztahy. Dochází k uvědomění si vlastní sexuality. V tomto období adolescenti nastartují a ukončí pohlavní dozrávání (tj. schopnost reprodukce). Pro toto období je typické zvýšení zájmu o vrstevníky opačného pohlaví, který je posilován pohlavním pudem a výskytem sekundárních pohlavních znaků. V tomto období se adolescenti snaží výrazně odlišovat od svého okolí, to znamená, že se jinak oblékají, preferují specifickou hudbu atd. Je to období, kdy hledají osobní identitu, tj. vlastní jedinečnost a autentičnost. V pozdějším stádiu adolescent posiluje sociální aspekt identity, to znamená svoji potřebu někam patřit, na něčem se podílet a něco s druhými sdílet. Adolescent se zamýšlí nad svou osobní perspektivou, svých budoucích cílech a plánech ve vztahu k profesi ale i v oblasti partnerských vztahů. V příloze č.7 jsou uvedeny teorie příčin homosexuality, jak je ve své práci uvádí Zetíková (Zetíková 2007).

Obava, že homosexuálové budou děti sexuálně zneužívat byla vyvrácena několika výzkumy, které prokázaly, že pravděpodobnost zneužití ze strany homosexuálů je až stokrát nižší, než u heterosexuálních partnerů rodičů dítěte (Cameron 1995).

Jak již bylo řečeno, pozitivní argumenty pro přítomnost dětí v homosexuální rodině a možnost adopce či pěstounské péče gay a lesbickými páry je velmi často postavena na názoru, že homosexuální rodičovství je nějakým způsobem problematické či méně hodnotné. Například, že v naší společnosti žije velké množství

děti v ústavech, děti fyzicky či psychicky handicapovaných nebo dětí sociálně znevýhodněných. Děti, které jsou nucené vyrůstat mimo svou biologickou rodinu je zhruba 1 procento celkové populace a z toho 1-2 procenta jsou děti, které jsou úplnými sirotky. 98 procent dětí jsou děti „sociálně osiřelé“, které mají alespoň jednoho biologického rodiče, jenž se o ně neumí, nemůže nebo nechce starat (Sokolová 2004). Zastánci adopce tedy argumentují, že pro tyto děti je rozhodně lepší rodina gayů či lesbických-žen než rodina žádná. Druhý příklad takovýchto argumentů tvrdí, že ani heterosexuální rodiny nejsou ideální, a poukazuje na to, kolik je u nás rozvedených manželství, neúplných rodin, rodin alkoholiků či rodičů, kteří své děti zanedbávají nebo týrají. Z této děsivé představy vyplývá tvrzení, že homosexuální rodina je v každém případě lepší než tato prostředí.

Tyto dva argumenty homosexuální rodičovství sice podporují, je ale důležité uvědomit si, že podstatou a implikací obou dvou je názor, že homosexuální rodina je méně hodnotná než rodina heterosexuální. Přijatelnou se stává pouze v případě, že heterosexuální rodina selže (Sokolová 2004). V příloze č.8 je uvedeno schéma Rodičovství.

5. Analýza LGB rodičovství

Jako první z velkých profesních organizací se k tématice rodičovství homosexuálů vyjádřila v roce 1996 Kanadská psychologická asociace čítající 5200 psychologů a studentů psychologie. Ohrazují se proti názoru Vatikánu, že děti vyrůstající v homosexuálním prostředí trpí. V jednotlivých bodech vyvracejí, že by se tyto děti lišily od jiných dětí, dále uvádějí, že názory tohoto typu nejsou podpořeny výzkumy a vědeckou literaturou. Zajímavé je tvrzení, že pokud jsou homosexuální rodiče v něčem horší, než rodiče heterosexuální, tak je to stres vyvolaný veřejností a negativním vnímáním jejich orientace v okolí (CPA 2003). To potvrzuje, že tyto děti trpí něčím, co vyplývá ze sexuální orientace jejich rodičů. Také lze zpochybnit validitu tohoto tvrzení, protože Kanadská psychologická asociace nemusí mít objektivní názor.

Americká psychologická asociace, která je největší profesní organizací svého druhu na světě, vydala roku 2004 stanovisko, které opět nemusí být zcela objektivní. Uvádí, že v roce 2000 žilo ve spojených státech 33% lesbických a 22% homosexuálních domácností s dítětem pod 18 let věku. Ve stanovisku je opět zdůrazněno, že homosexualita není duševní nemoc, přesto v lidech vyvolává předsudky a diskriminaci založenou na odlišné sexuální orientaci. Jsou proti tvrzení, že homosexuálové mají horší vlohy pro rodičovství. Otázkou však je, zda vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí bylo správné. V 70. letech byla homosexualita vyškrtuta z tohoto seznamu na základě hlasování, kdy pro vyškrtnutí hlasovalo asi 70% amerických dotázaných lékařů. WHO pozměnila formulace v Mezinárodní klasifikaci nemocí asi o 20 let později. Tyto formulace jednoznačně nevyklučují souvislosti mezi homosexualitou a některými poruchami sexuálního chování. Dobrat se pravé podstaty vzniku a příčin tohoto stavu lze pouze nezávislým výzkumem, který není tendenčně zaměřen a je pojat multidisciplinárně. Patterson a Perrin provedli v letech 2000 až 2004 výzkumy, které potvrdily, že vztah homosexuálů k dětem je odlišný. Také prokázaly, že tyto děti jsou spokojené se vztahem k rodičům. Vztah homosexuálů je zcela stejný, jak prokázaly výzkumy Armesta, Pattersona a Tankera a Golomboka. Children of Lesbian and Gay Patente (APA 2004). Výzkumy neprokázaly zvýšenou problémovost v období socializace dětí a hledání jejich vlastní sexuální identity. APA se nakonec přiklání pro podporu homosexuálního rodičovství,

z důvodu zaručení bezpečného a podporujícího prostředí pro všechny děti. Jsou proti diskriminaci homosexuálů také proto, že nevýhody a deprivace plynoucí z diskriminace znevýhodňuje jejich děti oproti ostatním dětem. Vyzývají psychology k podpoře eliminace veškeré diskriminace kvůli sexuální orientaci. Také se tato organizace zavazuje k vydávání a zkoumání této problematiky. Takto se zavazuje zkoumat tuto problematiku, šířit její výsledky vydáváním odborných a vzdělávacích publikací a tak se snažit zlepšit situaci homosexuálů nejen v oblasti rodinné a sociální politiky (APA 2004). Lze konstatovat, že APA ve svých stanoviscích není zcela přesvědčivá a také se dopouští chyby například ve zmiňování rodičovské lásky, která není vědecky a objektivně měřitelná. Zjištění těchto organizací tedy nejsou validními poznatky o prospěšnosti a bezrizikivosti LGB rodičovství

Obav je v této oblasti velmi mnoho. Je vůbec biologicky možné, aby gay miloval dítě jako matka? Aby mu opravdu obětoval vše se samozřejmostí přirozenou ženám? „Ve Velké Británii prakticky ve všech „rodinách homosexuálních rodičů“ tvoří rodičovskou dvojici dvě ženy“ (Krejčíková 2007). U mužů existuje více předsudků například týkajících se promiskuity. Studie The Male Couple ukázala, že z dotazovaných 156 homosexuálních mužů pouze u sedmi párů si partneři byli naprosto věrni. Naproti tomu výzkumy zkoumající sezdané heterosexuální páry uvádějí, že pouze 10 – 25% jedinců přiznává mimomanželský sex (McWhirter, Mattison 1984). Navíc, jak lze předpokládat, že dítě vyrůstající u homosexuálů bude homosexuál, když většina homosexuálů je vychována v heterosexuální rodině? Ovšem to je otázka společenských konvencí doby dřívější. Výzkumy prokázaly, že toto tvrzení je vědecky naprosto nepodložené. Ve výzkumu Judith Stacey se však prokázalo, že děti lesbických matek častěji v průběhu svého dospívání zpochybňovaly svoji sexuální orientaci, respektive nebraly za samozřejmé, že by jejich orientace automaticky musela být heterosexuální. Stacey konstatuje, že většina těchto dětí později zakotvila ve vztazích heterosexuálních, ale nebraly tuto alternativu jako jedinou možnou a představitelnou (Stacey 2001).

Dr. Gerard J.M. van den Aardweg, významný holandský psychoterapeut se vůči zastáncům adopce vyjádřil takto:

„Zde se znovu objevila pseudověda, podle níž prý nebylo nikdy prokázáno, že děti jsou homosexuálními páry vychovávány špatným způsobem. Pokud se přesně podíváme na průzkum, vše poukazuje na fakt, že je to pro děti katastrofální. Tvrdím, že děti jsou obětí této homosexuální ideologie. Jeden profesor, vedoucí adopčního centra v holandském Utrechtu, který nemá žádný vztah k náboženství, na základě své vlastní zkušenosti oponoval adopcím dětí homosexuálními páry a za svá kritická slova byl propuštěn. Tyranie této ideologie skutečně působí a ještě stále nejsme u konce. Je tedy vychovávána řada dětí s neurotickými problémy“ (Aardweg 2007). Tento článek je uveden na webových stránkách www.tradicnirodina.cz. Na tomto portálu lze najít materiály proti adopci. Jedním z nich je text týkající se rezoluce potvrzující rovnost homosexuálů přijatou v roce 1994 ve Štrasburku. Článek zpochybňuje například vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí organizací amerických psychologů APA v roce 1974. Tvrdí, že podkladový výzkum Alfreda Kinseyho ze 40.let byl neobjektivní. Kinsey tvrdil, že okolo 10% Američanů je do jisté míry homosexuální. Následující studie tento výsledek vyvrátily a za důvod označili chybný statistický výběr dotázaných. Respondenti byli dobrovolníci, kteří přišli k rozhovoru sami. V článku se hovoří o tom, že Kinsey zval záměrně homosexuály. Výsledky byly označeny za neobjektivní (Aardweg 2007).

Podobnými argumenty jsou zpochybňovány všechny výzkumy, které prokázaly „neškodnost“ LGB parenting na vývoj dítěte. Jsou zpochybňovány metodologické postupy těchto výzkumů. Výzkumům výchovy a vývoje dětí v prostředí LGB párů je často vytýkáno, že obsahují metodologické chyby: „Jelikož existuje velké množství osob, které mají strach ze společenských následků přijetí homosexuální identity, a jelikož jenom velmi malé množství národních zjišťování zahrnovalo otázky týkající se sexuální orientace, je nemožné shromáždit spolehlivá data o tak základních demografických otázkách jako kolik homosexuálních mužů a lesbických žen je v populaci, kolik jich má děti a kolik dětí žije či je často v kontaktu s homosexuálními rodiči“ (Stacey 2001). Americký výzkum, který provedli Patterson, Chan a Raboy v roce 1998 srovnával děti z 55 lesbických rodin s dětmi z 25 heterosexuálních rodin. U všech případů byly děti počaty pomocí umělého oplodnění. Prozměnu australského dotazníkového průzkumu zabývajícího se školními zkušenostmi dětí z homosexuálních rodin se zúčastnilo 48 dětí. Většina zkoumaných rodičů byly bílé lesbické ženy ze střední společenské vrstvy s dobrým vzděláním a veřejně se hlásící

ke své sexuální orientaci. Na těchto příkladech lze vidět, že většina výzkumů byla provedena na velmi malých skupinách dobrovolníků, jejichž struktura statisticky neodpovídala struktuře homosexuální menšiny a jejichž výsledky tudíž nelze příliš generalizovat“ (Patterson 2008). Kvantitativní metody jsou v oblasti výzkumu doplňovány také metodami kvalitativními. Ty umožňují realizovat rozhovory s dětmi, či následně již dospělými, kteří vyrostli a byli vychováváni v rámci LGB rodičovství.

Psychický vliv na dítě by měl být zkoumán nejen jako jednorázová studie, ale výzkum by měl být kontinuální, dlouhodobý. Dalším faktem je stále neobjasněná příčina lidské homosexuality. Rozdíly v příčinách homosexuality žen, mužů atd. Nebude-li objasněna pravá příčina lidské homosexuality medicínsky a psychologicky na základě dlouhodobých validních výzkumů, pak, bude-li zákon o adopci homosexuálů přijat, bude se jednat o přijetí za vysokého stupně nejistoty.

Ellen C. Perrin z American Academy of pediatrics v únoru 2002 vydala článek Technical Report: Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Patente. Zabývá se v něm rostoucím počtem vědecké literatury, která píše o dětech vyrůstajících s jedním nebo oběma rodiči homosexuály. Ta obvykle hovoří o stejném duševním vývoji ve srovnání s dětmi heterosexuálů. Vývoj se zdá být ovlivněn více vztahy v rodině než její strukturou. Předpokládá, že dětí vyrůstající s homosexuálním rodičem je ve Spojených Státech 1 až 9 milionů. Ve svém výzkumu se zaměřila na čtyři hlavní témata: Pozorovatelé se zaměřili na popsání postojů a chování LGB rodičů a na psychologický vývoj, společenské zkušenosti a emocionální status jejich dětí. Předpokládá, že homosexuální rodiče se ve vztahu k dětem liší než heterosexuální. Otcové gayové se neliší v roli vyživovací a v angažovanosti do výchovy, příslušném zajišťování rekreace, motivace apod. Neliší se v zásadních rodičovských rolích. Otcové homosexuálové se liší je to, že trvají na přísné disciplíně a pravidlech. Pro silnou empatii ve vedení a rozvíjení rozvoj poznávacích schopností a jsou více zaujati činnostmi svých dětí. Přesto je zde více podobného než odlišného ve srovnání rodičovského stylu a postoji těchto otců. Lesbické matky se nijak neliší od heterosexuálních v hrlosti, starostlivosti, úzkostlivosti. Lesbické matky silně podporují názory dítěte a plně se odevzdávají mateřské roli a více se snaží dbát na to, aby děti měly mužský vzor v porovnání s rozvedenými matkami. Lesbické i

heterosexuální matky se vidí stejně v manželských a mateřských rolích, životním stylu a výchovných praktikách. Stejně hovoří o konfliktech, sociálních vztazích i řešení problémových situací. Zkoumáno bylo také více než 300 dětí. Jak už bylo zmíněno, nebyly odhaleny žádné rozdíly v jejich generové identitě. Ani nebyly nijak zmateny, jejich chování odpovídalo jejich pohlaví. Hrály si se stejnými hračkami, stejné hry, dělali stejné věci, nosily stejné oblečení a měly stejné postoje k přátelům holčičím a klučičím a stejné vztahy k dětem LGB rodičů jako k dětem heterosexuálních rodičů. Žádné rozdíly nebyly shledány ani v dospělém věku, na rozdíl od rozdílů potvrzených u dětí rozvedených rodičů. Homosexualita byla odhalena u stejného procenta takto vychovaných lidí jako u dospělých vychovaných v heterosexuálním prostředí. Děti lesbiček jsou však více otevřené k možnosti žít ve stejnopohlavním svazku (Perrin 2002 In Krejčíková 2007). Americká pediatriká asociace se na základě mnoha výzkumů, které prokázaly tytéž výsledky změnit svůj postoj k adopci LGB rodiči. Připojily se také Americká psychoanalytická asociace, Americká asociace dětských a adolescentních psychiatrů a Americká asociace rodinných psychologů. Prohlášení lze najít například na stránkách <http://www.psych.org/archives/200214.pdf>

Doktorka Jennifer Wainright a Charlotte Patterson z Univerzity ve Virginii srovnávaly dvě skupiny: 23 adolescentních děvčat a 21 chlapců žijících v domácnosti dvou žen oproti 44 adolescentům žijících rodiči odlišného pohlaví. Skupiny byly stejné v demografických ukazatelích, jako je pohlaví, věk, etnikum, rodinný příjem a adolescenti byli adoptováni. Výsledky výzkumu byly publikovány v *Journal of Family Psychology* a výzkumníci vyzdvihly především tyto výsledky: Všichni adolescenti byly celkově v pořádku. „Funkčně“ se od sebe obojí rodiče nelišili. Nelišili se v uspořádání hodnot, čítaje delikventní chování, alkoholismus nebo drogovou závislost. Kvalitativně byly rodinné vztahy stejné. Za důležité se projevilo to, jak hluboké, úzké a dobré vztahy mezi rodiči a dětmi byly, ne, jaká byla orientace rodičů. Tato zjištění doplnila rostoucí počet výzkumů ukazujících, že sexuální orientace nemá vliv na rodičovské schopnosti. To, co děti potřebují je vřelost, blízkost, podporující vztahy s rodiči. Bez ohledu na to, jaké generové uspořádání mají rodiče (Wainright a Patterson. 2006). K zajímavému závěru došly tytéž psychologičky v jiném výzkumu: „Psychosocial Adjustment, School Outcomes, and Romantic Relationships of Adolescents With Same-Sex Parents“. Zjistily, že děti

homosexuálních rodičů mají užší vztah ke škole. Nepodařilo se jim však objasnit proč (Wainright a Patterson. 2004). Výzkumů, které prokázaly výsledky „pro“ adopci LGB rodiči je kvantitativně více, než těch „proti“. Některé se vzájemně popírají. Například podle australského dotazníkového průzkumu mnoho dětí ve věku 9 – 16 let někdy cítilo ve škole bezmoc, nejistotu, strach a/nebo izolaci (Ray, Gregory 2001). Tyto rozporuplnosti se dají vysvětlit častou špatnou validitou průzkumů.

5.1. Postoje české veřejnosti

Výzkumy prokázaly, že: „Více než dvě třetiny (67 %) oslovených nesouhlasí s právem gayů a leseb adoptovat děti (22 % souhlasných odpovědí) a 57 % respondentů vyjádřilo nesouhlas s právem homosexuálních párů uzavřít sňatek: pro se v tomto případě vyslovilo 36 % dotázaných“ (CVVM 2007).

Česká společnost se již v období socialismu zařadila mezi země s progresivním přístupem k otázkám homosexuality. Všeobecná trestnost homosexuality byla v Československu zrušena v roce 1961. Dekriminalizace homosexuálního jednání byla dovršena v roce 1990, kdy byla sjednocena hranice konsenzuálního sexu - jak heterosexuálního, tak homosexuálního na 15 let a současně byly odstraněny i další zvláštní skutkové podstaty spojené s homosexuálním stykem (Baršová 2002). Výrazný zlom ve vnímání homosexuality v České republice nastal po roce 1989. To souvisí především s překonáváním tradičního modelu sexuálního chování a s postupnou sekularizací společnosti (Weiss, Zvěřina, 2001).

Liberálnější postoj prokázal průzkum Tučka a Holuba, kteří tuto problematiku zkoumali v roce 1988 a 1994. V rámci výzkumu sexuálního chování a postojů obyvatelstva k chorobě AIDS provedeného Dvořákem v roce 1988 byly zkoumány postoje k homosexualitě a k homosexuálům. Tento výzkum byl poté zopakován o pět let později právě Holubem a Tučkem. Liberálnější postoje k homosexuální menšině byly nejvýraznější zjištěnou změnou v uplynulém období. Postoje k homosexualitě výrazně ovlivňuje pohlaví. Ženy jsou tolerantnější než muži, ale obecně zauímají k sexuálním otázkám méně liberální postoje. Dále roli hraje věk, vzdělání a náboženství, kulturní prostředí, velikost místa bydliště, osobní znalost lesbičky či gaye. Sexuální konzervatismus souvisí i s konzervativismem politickým a s přijetím

skupinových norem. S legislativním zrovnoprávněním svazků homosexuálů souhlasilo v roce 1994 pouze 34% dotázaných. S adopcí souhlasilo respondentů ještě méně, 18% dotázaných (Dvořák 1989; Holub, Tuček 1994).

U české populace převládaly pohledy na homosexualitu jako na nemoc. Restriktivní postoje vyjádřilo pouze 6% mužů a žen. Postoje žen jsou přitom ve vztahu k homosexualitě liberálnější než postoje mužů. Z ostatních faktorů je významný zejména věk. Faktor vzdělání hraje roli více u mužů, u žen více velikost místa bydliště. Věřící byli samozřejmě méně liberální než ateisté. Janošová ve své studii zjistila, že je tolerantnější přístup u evangelíků než u katolíků. U hlediska profesí jsou liberálnější pracovníci ve zdravotnictví a takzvané pomáhající profese, což však neplatilo pro studenty těchto oborů (Janošová, 2000). Trendy ukazují jednoznačný posun směrem k liberalizaci v průběhu 90. let (Weiss, Zvěřina 2001) zhruba od přelomu tisíciletí však dochází ke zpomalení vývoje a v některých specifických otázkách dokonce dochází k poklesu liberálních postojů. Dle výzkumu CVVM v letech 2005 a 2007 dochází k tomuto poklesu také v postojích k manželstvím stejnopohlavních páru a k adopcím dětí těmito páry (CVVM 2007). Podle průzkumu z května 2007 souhlasilo 69% respondentů s právem gayů a leseb uzavírat registrované partnerství (24% bylo proti). S manželstvím pro stejnopohlavní páry souhlasilo ovšem pouze 36 % (proti bylo 57%) a adoptovat děti by těmito páram umožnilo pouze 22% respondentů a respondentek (67% bylo proti). Otázky manželství a zejména výchovy dětí LGBT páry jsou chápány většinovou společností jako kontroverzní a příslušné výsledky průzkumu by tedy bylo možno brát jako důsledky této kontroverze. Mnohem méně pochopitelné a přijatelné jsou výsledky jiného průzkumu CVVM z března 2007 (CVVM 2007). Ukázal, že 29% obyvatel ČR by nechtělo mít za souseda gaye nebo lesbu. I zde je sice vidět určitý posun (obdobně negativně se ve stejném průzkumu v letech 2003 (CVVM 2003) a 2005 vyjádřilo 42%, resp. 34 % respondentů), přesto však skutečnost, že se téměř třetina české společnosti staví vůči gayům a lesbám takto odmítavě, jasně ukazuje výraznou přítomnost homofobie mezi lidmi a dodává na oprávněnosti obavám z diskriminace na základě sexuální orientace (Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové. 2007).

Výstupy uvedených výzkumů jsou uvedeny v příloze č.6.

„S uznáním 38 adopcí dětí homosexuálními páry podle průzkumu souhlasí 42% obyvatel EU, nicméně 55% jich je proti. Třebaže společnost a smýšlení se neustále vyvíjí, ukázalo se, že legalizace možnosti homosexuálů vychovávat děti nebyla pro většinu dotázaných přijatelná“ (Krejčíková 2007).

Pro srovnání, v Evropě je situace následující: V Evropě provedla organizace EOS Gallup Europe v roce 2003 průzkum ve třiceti evropských zemích. Některé výstupy jsou uvedeny v příloze č.4:

Z výsledků vyplynulo:

Registrované partnerství a sňatek

Nizozemí (80%) a Dánsko (82%) jsou nejvíce otevřené země vůči registrovanému partnerství nebo homosexuálnímu manželství. Dánsko preferuje formu registrovaného partnerství, zatímco Nizozemsko je první zemí, kde byly legalizovány homosexuální sňatky v březnu roku 2001. Následují: Lucembursko (71%), Švédsko (70%), Španělsko (68%), Belgie (67%), Norsko (66%), Švýcarsko a Německo (65%). Nejméně souhlasili dotázaní na Kypru (9%), kdy rozhodně nesouhlasilo 76% dotázaných. V Řecku bylo proti 80% a v Turecku 79%. V Rumunsku souhlasilo 17% obyvatel, v Litvě 19% a v Bulharsku 20%.

Ze sociodemografických ukazatelů se projeví jako určující pohlaví, kdy ženy spíše s uzákoněním souhlasí. Tolerantnější byli opět mladší lidé, souhlas roste s rostoucím dosaženým vzděláním. Opět byli tolerantnější ateisté (74%). Z věřících byli nejméně tolerantní křesťané (53%) a muslimové (54%). Stoupenci ostatních vyznání souhlasili z 59%. Levicově orientovaní respondenti souhlasili spíše než pravicově orientovaní.

Adopce

Zatímco 42% Evropanů souhlasí s adopcí homosexuály, 55% je rozhodně proti. V zemích, které do EU vstoupily v r.2004 byl souhlas pouze ze 17% a 76% proti. Opět je to Nizozemsko, které souhlasí z 64%, což je mezi evropskými zeměmi nejvíc.

Také bylo první, které adopci legalizovalo. Německo a Španělsko následuje s 57%. Poslední zemí příklánějící se spíše k adopci je Dánsko s 54%. Ve Švédsku souhlasilo 42% a ve Velké Británii 35%. Opět nejvíce nesouhlasili obyvatelé Kypru, kde bylo pro pouze 6% dotázaných. V Řecku bylo proti 87% obyvatel, na Maltě 86% a v Rumunsku 85%.

48% Evropanek a 36% evropských mužů souhlasí s adopcí. 54% respondentů ve věku 15 až 24 let souhlasí, zatímco ve věkové skupině nad 55 let je to pouhých 28%. Nevěřící jsou tolerantnější a s adopcí souhlasí 55%. Mezi Muslimy je 65% proti. U křesťanů souhlasí 34%. Politické vyznání zde nehraje významnou roli. Ve všech případech platí, že obyvatelé zemí, které do EU vstoupily v roce 2004 byly více proti. V současnosti se dá ovšem konstatovat, že levicově orientovaní souhlasí z 52%, pravice je pro z 33%. Vzdělanější lidé spíše adopci podporují.

5.2. Proces nastolení agendy LGB rodičovství v ČR

Časté objevování se v médiích je pro prosazení změn ve společnosti zcela zásadní. Pro homosexuální menšinu je zásadní organizovanost a především ochota k coming outu, která však není v České republice vysoká. To platí i u známých osob. Otázkou je, kolik homosexuálů v České republice dopravdy je. Gay a lesbička, která neprošla coming outem jsou také členem LGB menšiny. Teoreticky, jsou-li to opravdu ta 4%, což potvrzují také výzkumy, pak je v České republice více než 400 tisíc gayů a lesbiček (Pechová, 2005).

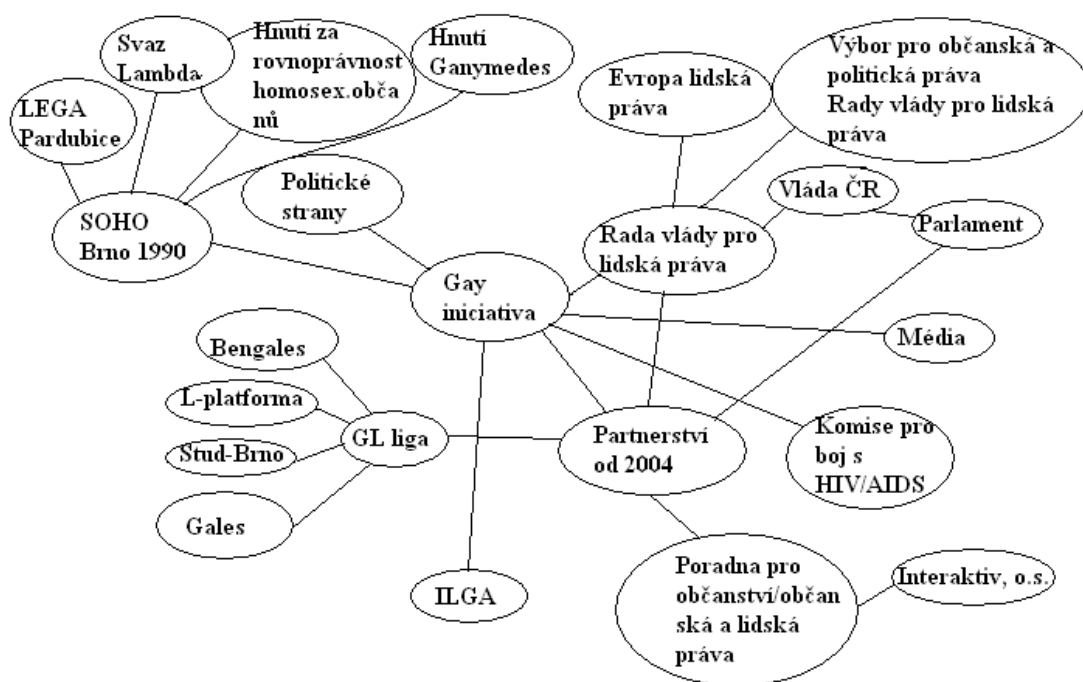
Vztahy mezi gay a lesbickými organizacemi jsou komplikované, protože mají některé zájmy odlišné a logicky, tyto skupiny se nevyvíjí společně. Mnohdy působí paralelně nebo se dokonce mohou dostat do konfliktu. Nejvýznamnějším důvodem této separace byla neochota gayů akceptovat lesby za rovnocennou sílu. Pechová tedy ve své práci shrnuje, že v současné době neexistuje žádná jednotná gay a lesbická komunita. Spolupráce mezi aktivisty je však nezbytná k efektivnímu prosazování společných zájmů. Právě problematika rodičovství se mezi těmito komunitami liší. Lesby chtějí v první řadě prosadit reprodukční právo na umělé oplodnění (Pechová,

2005). Psychofyziologie ženské, a tedy i lesbické sexuality více zdůrazňuje intimitu vztahu a činí méně pravděpodobné a méně časté navazování anonymních a krátkodobých kontaktů, které jsou v mužské gay komunitě častější. Také jsou méně vyhraněné v oblasti sexuálního styku, častěji nemají problém mít pohlavní styk s mužem (Procházka 1999).

5.3. Analýza aktérů

Následující schéma (Krejčíková 2007) popisuje současnou situaci mezi aktéry dění týkající se homosexuální menšiny. V příloze č.5 jsou popsány organizace tak, jak je popisuje Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. (Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové. 2007).

Schéma č. 1: Schéma aktérů

(Krejčíková 2007)

V příloze č.9 je uvedeno několik schémat vyňatých z práce Jany Krejčíkové týkajících se jednání LGBT aktérů a vývoje souvisejícího sociálního hnutí v ČR.

Mezi jednoho z nejdůležitějších aktérů patří Rada vlády pro lidská práva. V rámci aktivity Evropské unie „Evropský rok rovných příležitostí pro všechny 2007“ vznikla Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny MUDr. Džamily Stehlíkové a stala se společnou platformou pro setkávání zástupců a zástupkyň hlavních nevládních LGBT organizací a odborníků a odbornic zabývajících se uvedenou problematikou na akademické úrovni, jakož i některých zástupců a zástupkyň státní správy (Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové. 2007). Právě tato skupina vytvořila Analýzu situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Práce byla zpracovávána v období duben – říjen 2007, jedná se tedy o velice aktuální zdroj informací a zdrojů týkající se problematiky LGB rodičovství, ačkoliv autoři byli spíše pro adopci. Tato práce vyjádřila pozitivní postoj k LGB rodičovství Rady. Jednání pracovní skupiny se účastnili PhDr. Olga Pechová, Mgr. Martina Štěpánková, JUDr. Mgr. Jan Wintř, Ph.D., Ing. Slavomír Goga, MUDr. Ivo Procházka, Mgr. Czeslaw Walek, Mgr. Jitka Gjuričová, JUDr. Petr Kodl, Jiří Louženský, Věra Sokolová, Ph.D., Martin Strachon, JUDr. Jana Nová, Kateřina Beňová, Mgr. Jiří Hromada a Mgr. Lucie. Je třeba zmínit, že několik autorů je členy LGBT hnutí a to se může podepsat v nestrannosti a také v objektivnosti práce.

Zákon o registrovaném partnerství přijatý v roce 2006 byl významným mezníkem v oblasti života českých homosexuálů. Zákon byl navržen v roce 1998 a byl čtyřikrát upraven. Spíše než rozsáhlá práva přináší LGBT symbolické formalizování jejich svazku. Neexistuje zde například institut společného jmění partnerů nebo společný nájem bytu. Odlišné zacházení se projevuje také v úpravě daňového práva, např. u daně dědické a darovací, dále u práva sociálního, např. neexistence vdovského důchodu a v oblasti správního práva, cizineckého práva a v nabývání státního občanství, atd.

Jednoznačně jsou gayové a lesby znevýhodněni v oblasti rodinného práva. Tedy u rodičovských, adopcí, výchovy dětí a u reprodukčních práv. Znevýhodněny jsou také děti těchto lidí. Například to, že neexistuje společné zdanění LGB párů jsou tyto rodiny znevýhodněny. Veřejná debata na téma rodičovských práv homosexuálů je zatím na počátku. Především se koncentruje na možnost adopce. Problém je vnímán z pohledu, že je pouze věcí politiků ji povolit nebo zakázat. Nevnímá se skutečnost, že

LGB lidé děti mají nebo si je mohou pořídit jinou cestou než právě adoptí. Tyto páry měly děti vždy. Obvykle z heterosexuálního svazku, který se rozpadl. V analýze je řečeno, že LGB lidé bývají velmi zodpovědnými rodiči. Změna nastala snad v jednání soudů, kdy dříve nesvěřovaly děti do péče homosexuálům ani v případě, že prokázali lepší schopnost se o dítě postarat. Dnes jsou tyto postupy již překonány (Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny MUDr. Džamily Stehlíkové 2007).

V analýze situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR autoři uvádí, že současná LGB komunita je v české republice málo organizovaná a liší se mezi generacemi a mezi regiony. Liší se v náboženském přesvědčení, ochotě angažovat se či ve vztahu k feminizmu. Aktivisté a aktivistky jsou ochotni se spojit a vyvinout intenzivní úsilí v případech, je-li to potřebné pro prosazení nějakého významného společenského zájmu, například při prosazování zákona o registrovaném partnerství. V západní Evropě či v USA má dlouhou tradici v budování občanské společnosti gayů a lesbiček (Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové. 2007).

Významnou roli sehrálo v 90. letech sdružení SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů, které zastřešovalo asi třicet sdružení v celé ČR. Sdružení usilovalo o zviditelnění politické a o vyjmutí homosexuality ze seznamu nemocí. K tomu došlo celosvětově v roce 1993. Dále usilovalo o odstranění diskriminace, o prosazení registrovaného partnerství a angažovalo se v boji proti AIDS. Pod hlavičkou SOHO vycházel deset let společenský měsíčník SOHO revue. SOHO vydávalo knihy, organizovalo akce v rámci Světového dne boje proti AIDS a podporovalo nejrůznější aktivity LGB komunity. SOHO se v roce 2000 transformovalo v Gay iniciativu a koncem roku 2006, kdy po deseti letech úsilí spoluprosadilo zákon o registrovaném partnerství, ukončilo svou činnost (Fanel 2000).

Od roku 1995 funguje v Brně STUD, který má široké pole působnosti a organizuje například filmový festival Mezipatra. Od roku 2003 tvořil platformu usilující o uzákonění registrovaného partnerství a odstranění diskriminace LGB menšiny – Gay a lesbickou ligu. Lesbická komunita se vyvíjela po revoluci nezávisle,

postupně vznikly organizace L-klub Lambda, Promluv či A-klub, které se lišily ve svém chápání lesbické komunity a ve vztahu k feminizmu. Nejvýznamnější aktivitou hnutí bylo organizování festivalu Apriles, postupně vycházely časopisy Promluv (1993 – 1998), Alia a Inkognito. Na internetu sehrál do roku 2005 významnou roli portál lesba.cz. V současnosti některé jeho funkce zastupuje web bengales.cz. Rovněž festival Apriles se v roce 2003 konal naposledy, ale od roku 2005 jej nahradil skromnější festival Elnadruhou (16 Kotišová, M., Vampolová, V. 2006; 46, Hašková, H., Krížková, A., Linková, M. 2006).

6. Právní rámec

Dětská práva jsou zakomponována o rodinného práva a v ČR pak do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně.-právní ochraně dětí. Dalším významným dokumentem je Úmluva o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.).

Proces předcházející současnému stavu právních úprav týkajících se homosexuálů byl složitý. Od dekriminace homosexuality v 60. letech minulého století, přes antidiskriminaci homosexuálů v 90. letech až k legalizaci jejich partnerství v podobě zákona o registrovaném partnerství z roku 2006. Následujícím krokem by mohlo být uzákonění osvojení si dětí homosexuálními páry. „Počet homosexuálně orientovaných, kteří by některou z těchto možností uvítali se pohybuje okolo 30% až 50%“ (Krejčíková 2007). V některých zemích zákon o takové adopci do jisté míry již existuje. Adopce dětí či alespoň osvojování partnerových potomků podle Mezinárodního sdružení lesbiček a gayů zatím v Evropě umožňuje Británie, Belgie, Švédsko, Španělsko, Nizozemsko, Dánsko a Island. Podle některých zdrojů si smějí osvojit či vzít partnerovo dítě do pěstounské péče také gayové a lesbičky v Německu a Norsku. Více je uvedeno v příloze č.1. Společnou adopci dětí stejnopohlavními páry umožňují např. Belgie, Nizozemí, Španělsko, Švédsko či Velká Británie, některé státy USA. Adopci dítěte partnera či partnerky umožňují např. Belgie, Dánsko, Německo, Island, Nizozemí, Norsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie či některé státy USA. Do společné pěstounské péče může být partnerům svěřeno dítě např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Nizozemí, Norsku, Švédsku, na Islandu, gayům a lesbám jsou děti do pěstounské péče svěřovány i v Anglii a Walesu. Některé země zpřístupňují umělé oplodnění buď přímo lesbickým párům nebo alespoň ženám bez partnera a tím tedy následně i lesbickému páru. Umělé oplodnění mohou využívat lesbické či bisexuální ženy např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Nizozemí, Španělsku, Švédsku, Velké Británii, některých státech USA (Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové, 2007).

V České republice zákon o rodině umožňuje jak osvojení společné, které mohou učinit pouze manželé, tak osvojení jednotlivcem. „§ 13 odst. 2 zákona o

registrovaném partnerství říká, že trvající registrované partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem. Vylučuje osvojení jen registrovanými partnery, zatímco osvojení osamělým homosexuálem nebo jedním neregistrovaným mužem / ženou žijícím s partnerem stejného pohlaví "na hromádce" není de lege lata vyloučeno – jakkoliv zde bude pravděpodobně správně praxe taková, že osvojení bude v těchto případech vylučovat de facto..“ (Kühn 2008).

„Jakákoli legislativní změna znamenající pokrok v uznání a přijetí homosexuality bude uzákoněna pouze tehdy:

- je-li tato změna vnímána jako malá
- jestliže je dopad této změny zmenšen nějakou doprovodnou „malou legislativní změnou“, která potvrzuje zavržení homosexuality (Waalwijk 2001).

Příklady působení „zákonu malé změny“ můžeme nalézt v procesu dekriminace homosexuálních styků v zemích, jako jsou Bulharsko, Spojené království, Kypr nebo Rumunsko a všude v Evropě v pozvolném vývoji antidiskriminačních politik a legislativy s omezenou sférou působnosti, s různými výjimkami a s omezenými mechanismy vynucení jejich dodržování. Jako vrcholný příklad působení „zákonu malé změny“ uvádí Waldeijk velmi pozvolný proces legislativního uznání partnerství osob stejného pohlaví v Nizozemí. Od roku 1979 získávaly postupně nizozemské spolu žijící dvojice zákonná práva a povinnosti podobné těm, jaké měly sezdané páry. Postupně byly provedeny změny v důchodovém zabezpečení, v sociálním zabezpečení, ve zdanění příjmů, v imigračních předpisech, ve státních penzích a v povinnostech spojených s úmrtím zaměstnance atd. V ničem nebyl činěn rozdíl mezi heterosexuálním a homosexuálním soužitím. A tak nikdy neexistovala potřeba zvláštního zákona, který by upravil faktické soužití osob stejného pohlaví, veškeré uznání tohoto soužití bylo dáno jako součást uznání nemanželského soužití obecně a obvykle rovněž v kontextu obecnějšího souhrnu pravidel pro danou zvláštní sféru života. S tímto vývojem se staly běžnými smlouvy o

soužití a vzájemné závěti ve prospěch druhého partnera, které byly plně uznávané rovněž soudy. Vývoj byl završen, když bylo zakázáno, aby jakýkoli zaměstnavatel nebo poskytovatel zboží nebo služeb činil rozdíly mezi sezdánými a nesezdánými páry. Nizozemí je patrně jednou z hrstky zemí v Evropě, kde je takováto diskriminace na základě rodinného stavu zakázána. Například v České republice jsou konkrétně u adopce registrované páry znevýhodněny nejen před heterosexuálními, ale také před neregistrovanými homosexuálními páry. Co se týče rodičovství, byla v Nizozemí postupně učiněna některá zlepšení. V 70. letech byla umožněna pěstounské péče párům gayů a lesbiček a jiným nesezdaným párům. Homosexuální orientace rodiče přestala být překážkou svěřením dítěte do péče po rozvodu a stykům s dítětem. Umělé oplodnění a poskytnutí jiných prostředků asistované reprodukce lesbickým či neprovdaným ženám nebyly v Nizozemí nikdy zakázány. Stále existují rozdíly mezi postavením manželů a spolu žijících partnerů. Spolu žijící partneři musí zpravidla prokázat, že spolu žijí po určitou dobu. V celém nizozemském právním řádu lze nalézt četné jiné drobné rozdíly mezi sezdánými a nesezdanými partnery. V praxi a při jednání se soukromými subjekty rozlišný přístup často přetrvává. Dříve byl rozdíl mezi sezdánými a nesezdanými zvláště markantní v otázkách rodičovství. Otcem dítěte, které se narodilo vdané matce, se stal automaticky její manžel, který automaticky sdílel rodičovská práva. Mužský partner svobodné matky se mohl stát právně otcem dítěte jen tak, že uznal dítě za své a partnerka matky tuto možnost neměla. Do roku 1986 nesezdaní partneři nemohli sdílet práva a povinnosti k dítěti. Nejvyšší soud nakonec povolil nesezdaným rodičům, aby měli k dítěti společná práva a povinnosti, soud však tuto novou možnost upřel párům stejného pohlaví, a tak zavedl vzácnou nerovnost mezi nesezdanými dvojicemi téhož a opačného pohlaví. Do roku 1998 mohli adoptovat dítě pouze manželé. Ačkoli v nizozemském právním řádu bylo faktické soužití do značné míry uznáno, zůstalo mnoho důvodů, pro které bylo vyloučení párů stejného pohlaví z možnosti uzavřít manželství považováno za diskriminační a znevýhodňující.

Současným trendem je, že homosexuálové dnes ustupují od požívání si dětí v nefunkčních heterosexuálních svazcích. U gayů je tomu obvykle tak, že vychovávají děti z předchozích heterosexuálních svazků, ženy však mohou cíleně otěhotnět. Buď

heterosexuálním stykem nebo umělým oplodněním na zahraniční klinice. V analýze pro ministryni je zmíněno, že výzkumy probíhající ve světě v posledních desetiletích neprokázaly žádné výjimečné problémy v oblasti formování sexuální a pohlavní identity ani v žádné další oblasti psychického vývoje. Podstatným se ukázalo být vychovávání v milujícím prostředí. Také se prokázalo, že děti vychovávané dvěma lidmi prospívají lépe. Také odborné uznávané výzkumné společnosti uvedly, že není důvod bránit stejnopohlavním párům v naplňování jejich rodičovských tužeb. Některé země povolují lesbickým ženám umělé oplodnění. Navíc pro stát je levnější podporovat stejnopohlavní rodiče než ústavní výchovu opuštěných dětí. Stejnopohlavní páry jsou schopny dětem poskytnout plnohodnotné rodinné prostředí. Právní a sociálně stabilní prostředí je pro dítě lepší než současná odmítavá právní úprava. Proto některé odborné společnosti vyzývají veřejné instituce, aby zájmy těchto dětí hájily, protože zájmy dětí by měly zůstat nad právy politickými. Dle české legislativy nesmí být formální či neformální soužití rodiče s partnerem stejného pohlaví překážkou svěřením do výchovy vlastního biologického dítěte a nesmí bránit pravidelným stykům rodiče s dítětem.

6.1. Druhy osvojení

Na portálu www.adopce.cz je uvedeno toto členění druhů osvojení:

Prosté, obyčejné, označované někdy též zrušitelné

Osvojitelé se nezapisují do matriky jako rodiče, takže v rodném listu dítěte zůstávají uvedeni původní rodiče. Toto osvojení může soud zrušit z důležitých důvodů. Tento typ je využíván u dětí mladších jednoho roku, neboť nezrušitelné osvojení je možné pouze u dětí starších než jeden rok.

Nezrušitelné

Osvojitelé jsou na základě rozhodnutí soudu zapsáni v matrice, místo rodičů osvojence. Minimální věková hranice dítěte je jeden rok. Osvojení nelze zrušit.

Osvojení zrušitelné může být změněno v osvojení nezrušitelné, nikoliv však naopak.

Osvojení dětí do ciziny a z ciziny, neboli mezinárodní osvojení

Tato forma je řešením v případě, že se pro dítě nedaří najít náhradní rodinu v zemi původu. Mezinárodní osvojení je upraveno v Úmluvě o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kterou vypracovala a přijala Haagská konference mezinárodního práva soukromého 29.5.1993. V České republice vstoupila úmluva v platnost 1.6. 2000 a spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Haagská úmluva stanovuje postup při osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi svého původu, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoliv zisky z adopce. Zároveň nařizuje signatářským státům, aby na svém území určily jeden ústřední orgán, který bude za osvojení dětí do zahraničí odpovědný, u nás je jím Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně (Bechyňová a kol. 2007).

Adopce je jen jednou z cest, jak si pořídit dítě jinak, než v heterosexuálním svazku. V České republice si může jednotlivec adoptovat dítě bez ohledu na orientaci. Situace se však změní, je-li tato osoba v registrovaném svazku. Pak si tento jedinec ani tento pár dítě adoptovat nemůže. Společná adopce je umožněna v ČR pouze manželům. Právo adoptovat si dítě partnera by mohlo vést k větší stabilitě tohoto svazku a tím by posilovalo jistotu dítěte. Nebiologický rodič může dítě vychovávat mnoho let a v případě rozchodu nemá právo dítě vídat. V případě, že biologický rodič zemře, nebiologický rodič nemá k dítěti žádná práva přesto, že má k dítěti nejsilnější citové pouto. Toto dítě po něm také nebude dědit. Do pěstounské péče může být dítě, stejně jako u adopce, svěřeno pouze individuálně. Umělé oplodnění je v České republice umožněno pouze heterosexuálním pářím. Nemusí to být pouze manželé.

7. Závěry

Česká společnost se nachází v období, kdy byl akceptován zákon o registrovaném partnerství. Od roku 2006, kdy byl tento zákon schválen, se rozšířila diskuze na téma LGB rodičovství. Skutečností je, že současné jednání představitelů české zájmové komunity LGBT se orientuje na nastolení další politické agendy - na legalizaci LGB rodičovství.

Vývoj poznání jednotně nepotvrdil, ale ani nevyvrátil obavy, že homosexuální rodiče by mohli mít špatný vliv na vývoj dítěte. Výzkumy netvrdí jednotně, že dítě a jeho sexualita není tímto faktem ovlivněno. Na otázku, zda je legalizace LGB rodičovství v souladu s platnou právní úpravou v oblasti práv dětí a s mezinárodními úmluvami v této oblasti stále neexistuje objektivně podložená odpověď. Ačkoliv se může změnit postoj veřejnosti, odpovědný politik či zákonodárce musí zohledňovat také všechny aspekty, nejen vývoje názorů veřejnosti, potřebuje znát odpovědi na všechny otázky ohledně vývoje dětí v těchto podmínkách. Všechny materiály stále hovoří o LGB rodičovství jako o něčem „neškodném“, „přijatelném“, ale také „neplnohodnotném“, nejčastější argument je, že pro dítě je lepší vyrůstání u gayů či lesbiček, než v ústavu. To je pohled formulující zájem o institucionalizaci LGB rodičovství..

Dalším argumentem politického diskurzu je fakt, že LGB páry děti vychovávají, že tyto děti existují už teď a tím, že není právně upraveno a zlegalizováno homosexuální rodičovství, mohou být znevýhodněny právě ony. Zároveň se však nedá říci, že by byla současná právní úprava jakkoliv zaměřena proti nim. Lidská práva a práva těchto dětí na svobodný rozvoj musí být nejpodstatnějším kritériem při učinění rozhodnutí o přijetí zákona o adopci dětí homosexuály.

Současná úroveň celosvětového poznání v oblasti vývojové dětské psychologie a sociologie ještě nedospěla do stavu, kdy by nám dala jednoznačné odpovědi na existující a ve společnosti diskutované obavy ohledně institucionalizace LGB rodičovství. I přes veřejná podpurná prohlášení několika opsykologických odborných společností (USA, Kanada) ve prospěch LGB rodičovství, není politické rozhodování v této oblasti jednoduché. Obdobně kompoikovaným problémem je vývoj postojů veřejnosti k obavám LGB rodičovství. V demokraticky fungující

společnosti nelze kalkulovat v rámci politického diskurzu s uplatněním manipulativních technik, jejichž cílem byl byla sociálně inženýrská změna postoje veřejnosti, která odvisí především od úrovně objektivního poznání. Komplikovaná politická rozhodnutí tedy nelze přijmout v krátkém čase bez jejich objektivně podloženého poznání. .

8. Literatura a zdroje

AARDWEG; *Homosexuální životní styl*; 2005. [online].

URL<http://www.tradicnirodina.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=75>. Pozn: Dr. Gerard J.M. van den Aardweg přednáší v Evropě a USA o terapii homosexuality

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION: *APA Policy Statement on Sexual Orientation, Parents, & Children*. 2004. [online].

URL<<http://www.apa.org/pi/lgbcpolicy/parents.html>>

ARCHEROVÁ, C.: *Dítě v náhradní rodině : [nejčastější problémy při výchově mladších dětí v náhradní rodině]*. Praha : Portál, 2001.

ARNOLD, A.P. *Sex chromosomes and brain gender*. Nature Reviews Neuroscience 2004, 5: 1-8.

BARŠOVÁ, A. *Partnerství gayů a lesbiček: Kdy dozraje čas pro změnu?* 2002. [online]. [cit.5.7.2007]. URL <<http://temata.gl.cz/do-sexualni/rp-barsova.phtml>>. Pozn.: Článek byl ze Sborníku prací Fakulty sociálních studií brněnské univerzity Sociální studia 7, 2002: *Politika rodu a sexuální identity*.

BEAUCAR, K. O.: *Homosexual Parenting Studies Are Flawed, Report Says*, 2001. [online]. [cit. 18.6.2001].

URL<<http://www.foxnews.com/story/0,2933,29901,00.html>>

BECK, U., BECK-GERNSHEIM, E.: *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press. 1995.

BECHYŇOVÁ, V. a kol.: *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Institut pro strukturální politiku; IREAS, Institut pro strukturální politiku; Praha, 2007. [online]. [cit.16.4.2007]. URL<<http://www.ireas.cz/download/publikace/pub043.pdf>>

BENNETT, S.: *Same Sex Parenting*; 2008. [online]. URL<<http://family-law.lawyers.com/Same-Sex-Parenting.html>>

BRUNNEROVÁ, Kateřina. *Ústavní výchova dětí a její následky*. Praha: Karlova Univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2006. Vedoucí práce: Ing. Bohumila Čabanová

CAHILL, L. *Why sex matters for neuroscience*. Nature Reviews Neuroscience 2006, 7: 477-484.

CAMERON, P., CAMERON, K.: *Does Incest Cause Homosexuality?* Psychological Reports, 1995, 76, 611-621;

CANADIAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION: *Gay and lesbians make bad patente „There is no basis in the scientific literature for this perception“*. 2003. [online]. [cit.16.8.2003].
URL<<http://www.cpa.ca/cpsite/userfiles/Documents/old%20press%20releases/GayParenting-CPA.pdf>>

COHEN, B.C.: *The Press and Foreign Policy*, Princeton university press, 1963. 120,

CVVM: *Češi o některých právech homosexuálních párů*. 2007. [online]. [cit. 7.6. 2007]. URL<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100694s_ov70607.pdf>, pozn.: Centrum pro výzkum veřejného mínění provádí kontinuální projekt Naše společnost, v jehož rámci provádí deset průzkumů veřejného mínění ročně. Metodologie zaručuje validitu získaných dat, Do šetření jsou zařazována společenská témata, např. ekonomická či politická.

CVVM: *Jak jsou na tom Češi s tolerancí?*. 2007. [online]. [cit. 13:4. 2007].
URL<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100676s_ov70413.pdf>

CVVM: *Jak jsme tolerantní?*; 2003. [online]. [cit. 24.2.2003].
URL<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100199s_ov30324.pdf>

DAILEY, T.J. *Homosexual parenting: Placing children at risk*, Family Research Council 2002.

DEARING, J. W., ROGERS, E. M.: *Agenda-Setting*. London: SAGE Publications. 1996

DVOŘÁK, J. a kol.: *AIDS - otázky společenské prevence*. Praha, ČSAV, 1989.

DUDOVÁ, R., VOHLÍDALOVÁ, M.: *Rodina a rodičovství v individualizované společnosti*. 2005. [online]. [cit. 29. 11. 2005].

URL<<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2005112901>>

DUGGAN, L. *Sexual Orientation and Preference*. In M.Stein (Ed.), *Encyklopedia of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgendered History in America* 2004, 3: 103-105.

EOS GALLUP EUROPE. *Homosexual marriage, child adoption by homosexual couples: is the public ready?* 2003. [on-line]. [cit.18.8.2007].

URL<<http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/gallupreportonregpartn.pdf>>

FANEL, J. *Gay historie*. Praha, Dauphin, 2000.

GOLDSTEIN, J.M. et al. *Normal Sexual Dimorphism of the Adult Human Brain Assessed by in Vivo Magnetic resonance Imaging*. *Central Cortex* 2001, 11: 490-497.

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000.

JIRÁK, J., ŘÍCHOVÁ, B.: *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000

KOTIŠOVÁ, M., VAMPOLOVÁ, V. *České lesby: daleko k hnutí, daleko k feminizmu*. 2006 In HAŠKOVÁ, H., KŘÍŽKOVÁ, A., LINKOVÁ, M:

Mnohohlasem: vyjednávání ženských prostorů po roce 1989. Praha: Sociologický ústav AV, 2006.

LEVAY, S. *A Difference in Hypothalamic Structure between Heterosexual and Homosexual Men*, *Science* 1991, 253: 1034-1037.

KAUFMANN, J.C.: *La femme seule et le Princ charmant.* Paris: Nathan 1999.

KREJČÍKOVÁ, J. *Registrované partnerství – dříve tabu, dnes legální.* Praha: Karlova Univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2007. Vedoucí práce: PhDr. Gabriela Munková CSc.

KÜHN, Z.: *ESLP k možnosti homosexuálů adoptovat dítě 2008.* [online]. [cit. 24.1.2008]. URL<<http://jinepravo.blogspot.com/2008/01/eslp-k-monosti-homosexul-adoptovat-dt.html>>

KULHÁNEK, J.: *Etnometodologie*; 2003 . [online]. URL<<http://209.85.135.104/search?q=cache:YyaskSo0IZYJ:www.psycholousek.cz/modules.php%3Fname%3DNews%26file%3Darticle%26sid%3D5+anal%C3%BDza+diskurzu&hl=cs&ct=clnk&cd=4&gl=cz&client=firefox-a>>

MACKOVÁ, M. On-line: *Homosexuálové stále zažívají ústrky.* 2007. [online]. [cit. 7.8.2007]. URL<<http://www.iniciativa.cz/www/index.php/?page=clanek&id=1376>>

MATĚJČEK, Z, LANGMEIER, J.: *Psychická deprivace v dětství* Praha, SZN 1963.

MATOUŠEK, O. *Ústavní péče.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1995.
Oficiální server Jihočeského kraje: *Zprostředkování náhradní rodinné péče.* [online]. URL<http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=371&par%5Blang%5D=CS>

McCOMBS, M. E., SHAW, D.L.: *The agenda-setting function of the mass media.* *Public Opinion Quarterly* 36: 176 -187, 1972.

McWHIRTER, D. P., MATTISON A. M.: *The Male Couple: How Relationships Develop*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1984.

MUSTANSKI, B.S. et al. *A Critical Review of Recent Biological Research on Human Sexual Orientation*. Annual review of Sex research 2002, 13: 89-140.

NEČAS, V.: *Agenda-setting*. Socioweb 3/2007, [on-line].

URL<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=291&lst=105>>

PATTERSON, C.: *Lesbian & Gay Parents & Their Children: Summary Of Research Finding*. [online].

URL<<http://209.85.135.104/search?q=cache:0PMHJOG06tEJ:www.apa.org/pi/lgbc/publications/lgpsummary.html+Patterson,+Chan,+Raboy&hl=cs&ct=clnk&cd=3&gl=cz&client=firefox-a>>

PECHOVÁ, O. *Sexuální minority*. Olomouc, Katedra psychologie FF UP, Rigorózní práce, 2005.

PERRIN, E. *Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Parents*. 2002. [on-line]. [cit.9.7.2007].

URL<<http://pediatrics.aappublications.org/cgi/content/full/109/2/341>>

PONDĚLÍČEK, I. *Každopádně sexualita*. Praha: Otakar II, 2000.

Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny MUDr. Džamily Stehlíkové. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: 2007 [on-line]. [cit.19.10.2007].

URL<http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rlp/PracSk_sex_mensin/ANALYZA_final.pdf>

Portál www.adopce.cz: *Osvojení - Základní pojmy*. [on-line].

<<http://www.adopce.com/beta/adopce/adopce.php?stranka=4>>

PROCHÁZKA, I. : *Novinky v biologické podmíněnosti sexuální orientace*. 2006. [online]. [cit. 08.03. 2006]. URL<<http://logos.gl.cz/ls-dokumenty/podminenost.phtml>> Pozn.: Příspěvek na odborné schůzi sexuologické společnosti Bohnické sexuologické dny 23.-24.2.2006.

PROCHÁZKA, I. *Sexualita lesbických žen*, 1999. [online]. [cit. 1.11.2005]. URL<<http://sex.systemic.cz/archive/cze/textbook1999/prochazka2.pdf>>

RÁKOS, V. *Rozhodnuto: homosexuálové mohou adoptovat děti*. 2008. [online]. [cit.24.1.2008]. URL<http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rozhodnuto-homosexualove-mohou-adoptovat-deti_40773.html>

RAY, V., GREGORY, R. *School experiences of the children of lesbian and gay parents*. *Family Matters*, 2001, 59: 28 – 34.

RŮŽIČKA, V.: *Jürgen Habermas a jeho Strukturální přeměna veřejnosti*. 2006. [online]. [cit. 9.3.2006]. URL<<http://www.e-polis.cz/politicka-filosofie/131-jurgen-habermas-a-jeho-strukturalni-premena-verejnosti.html>>

SCHWAAB, D.F. et al. *A sexually dimorphic nucleus in the human brain*. *Science* 1985, 228(4703): 1112-1115.

SOKOLOVÁ, V.: „*A co děti?...*“: gay a lesbické rodičovství In *ABC feminismu*. Lenka Formánková a Kristýna Rytířová, eds. Brno: NESEHNUTÍ, 2004: 81-96.

STACEY, J.: *(How) Does the sexual orientation of parents matter?* *American sociological review* 2001, 66: 159-183.

TUČEK, P., HOLUB, J.: *Epidemiologicko-sociologické šetření názorů občanů České republiky na onemocnění AIDS*. Praha, Nadace Společně proti AIDS, 1994.

WAALDIJK, K. *Cestou malých změn: Jak se v Nizozemí prosadilo manželství partnerů téhož pohlaví*. 2001.

[online]. [cit.13.8.2007]. URL<http://komunity.web2.cz/rp-waaldijk/cestou_malych_zmen.phtml>

WAINRIGHT, PATTERSON. *Delinquency, Victimization, and Substance Use Among Adolescents With Female Same-Sex Parents*. 2006 *Journal of Family Studies*, 20, 526-530.

WAINRIGHT, RUSSELL, PATTERSON. *Psychosocial Adjustment, School Outcomes, and Romantic Relationships of Adolescents With Same-Sex Parents*, *Child Development*, November/December 2004, 75, 6, 1886 – 1898.

WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál, 2001.

WIKIPEDIA: definice z nejrozsáhlejší a nejpoužívanější internetové encyklopedie:

-*Agenda setting Theory*. 2008. [online]. [cit. 13:4:2008].

URL<http://en.wikipedia.org/wiki/Agenda-setting_theory#cite_note-0>

-*Rodičovství*. 2008. [online]. [cit. 30. 12. 2007].

URL<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rodi%C4%8Dovstv%C3%AD>>

ZETÍKOVÁ, M. *Průběh coming outu dospívajících gayů*. Brno. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Psychologický ústav, 2007. Vedoucí diplomové práce PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D.

9. Přílohy

Příloha č.1: Situace adoptování ve světě.....	61
Příloha č.2: Situace dětí vyrůstajících.....	62
Příloha č.3: Výňatek ze závěrů sekce pro práva dětí Rady vlády ČR pro lidská práva o problémech systému náhradní výchovy v ČR.....	64
Příloha č.4: Výsledky mezinárodních průzkumů.....	65
Příloha č.5: Přehled existujících LGBT organizací.....	69
Příloha č.6: Výstupy průzkumů CVVM.....	73
Příloha č.7: Coming out.....	76
Příloha č.8: Rodičovství.....	79
Příloha č. 9: Analýza vybraných českých aktérů veřejné politiky v oblasti homosexuality (registrované partnerství).....	80

Příloha č.1: Situace adoptování ve světě

Adoption by individuals in same-sex civil unions or marriages are allowed in Australia (regions: Western Australia, Tasmania, ACT), the United Kingdom, Canada, the Netherlands, Belgium, Sweden, Spain and in the USA (regions: California, Massachusetts, New Mexico, New Jersey, New York, District of Columbia, Vermont, Washington and Wisconsin). Only stepchild adoptions within same-sex couples, i.e. where one of the partners in the relationship has children of his or her own, are allowed in Denmark, Iceland, Norway, France and Germany.

Ireland (which does not recognize same-sex unions) does not allow joint applications to adopt from same-sex couples, but does permit applications from one of the partners.

http://en.wikipedia.org/wiki/Adoption#Adoption_by_same-sex_couples

Adoption by same-sex partners in Europe

UK: According to new legislation any couple, married or unmarried, same-sex or opposite sex, is entitled to apply for a joint adoption.

Sweden: Legislation amended to allow same-sex registered couples to be entitled to a joint adoption.

Spain: This year's legislative change provides same-sex couples with a full range of marriage and entitles married same-sex couples to apply for a joint adoption.

Netherlands: Same-sex marriage is allowed and same-sex couples equally to married opposite-sex couples are entitled to joint adoption.

Denmark: Registered partner can adopt the other partner's child, but a registered couple cannot adopt other children.

Iceland: Registered partner can adopt the other partner's child, unless the child is adopted from a foreign country. No joint adoption for registered same-sex partners.

Belgium: Married same-sex partners now enjoy the same adoption rights as opposite-sex married partners

Zdroj: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/parenting>

Příloha č.2: Situace dětí vyrůstajících

V České republice žije podobně jako v jiných evropských zemích přibližně 1% dětí (kolem 18000 dětí), které nemohou vyrůstat ve své vlastní, biologické rodině. Pouze 2% z této skupiny jsou úplní sirotci, ti však nejčastěji vyrůstají u někoho z příbuzných. Většina opuštěných dětí tedy svou vlastní rodinu (nebo alespoň jednoho z rodičů) má, ale ta se o ně z nejrůznějších důvodů nemůže, nechce nebo neumí starat. Oproti jiným opuštěným dětem žijícím mimo rodinu ve vyspělých evropských zemích však naše děti nemají stejnou naději vyrůstat v „normálním rodinném prostředí“ – především proto, že u nás dosud nejrozšířenější formou péče o opuštěné děti je péče ústavní.

Domníváme se, že následující údaje o mnohém vypovídají, dokreslují a popisují současnou úroveň péče o děti, žijící mimo vlastní rodinu.

Statistické údaje k 31.12.2000

Počet obyvatel v ČR	10.278.098
Počet dětí (0-14)	1.707.204
Počet narozených dětí v r.2000	91.169

Počet umístěných dětí v r. 2000

Do adopce	566
Do pěstounské péče	417
Do péče jiného občana než rodiče	907
Do ústavní výchovy	2117
Do ochranné výchovy	71

Počet dětí v ústavních zařízeních (zaokrouhleno)

Kojenecké ústavy a dětské domovy do 3 let	1720
Dětské domovy a Zvláštní školy internátní	5400
Dětské výchovné ústavy	1000
Výchovné ústavy pro mládež	1400
Ústavy sociální péče	10480

Nejčastější důvody přijetí do ústavní výchovy

Zdravotní	20,5
Zdravotně sociální	16,5
Sociální	50,0
Jiné	13,0

<http://www.adopce.com/beta/adopce/grafy.php?stranka=6>

Ze statistik MPSV a MŠMT

Ze statistické ročenky ministerstva práce a sociálních věcí za rok 2000 vyplývají následující údaje:

ke dni 31. 12. 2000 bylo evidováno 1969 žadatelů o osvojení a 632 žadatelů o pěstounskou péči, celkem bylo k témuž datu podáno 3 056 žádostí o náhradní rodinnou péči,

- ke dni 31. 12. 2000 existovalo v ČR 4 607 pěstounských rodin, ve kterých žilo 6 000 dětí (z toho 1 998 bylo v poručenství),
- v r. 2000 bylo svěřeno do péče budoucích osvojitelů 512 dětí, do péče budoucích pěstounů 339 dětí, do péče jiného občana než rodiče 1 026 dětí, do ústavní výchovy 2 003 dětí a do ochranné výchovy 81 dětí.

Ze statistiky ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vyplývá, že ke dni 15. 10. 2000 se ve školských zařízeních pro výkon ochranné a ústavní výchovy (tj. pro děti od tří let) nacházelo celkem 7 333 dětí, z toho v dětských domovech bylo 4 624 dětí (1 381 v DD rodinného typu a 3 243 v DD internátního typu), 478 dětí bylo v dětských výchovných ústavech, 736 dětí ve výchovných ústavech pro děti a mládež, 1 026 ve výchovných ústavech pro mládež, 258 dětí se nacházelo v dětských diagnostických ústavech a 211 v diagnostických ústavech pro mládež.

Celkem je v ČR 191 školských zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy s celkovou kapacitou 7 943 lůžek, z toho 4 924 připadá na dětské domovy, 512 na diagnostické ústavy a 2 500 na výchovné ústavy. V období od 1. 9. 1999 do 31. 8. 2000 bylo do dětských domovů pro děti od tří let a do výchovných ústavů nově přijato 2 654 dětí (1 047 do dětských domovů a 1 607 do výchovných ústavů). Diagnostickými ústavy prošlo v témže období 2 128 dětí (dětské diagnostické ústavy - 1 371 dětí, diagnostické ústavy pro mládež - 757 dětí). Z celkového počtu 7 333 dětí v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo 482 dětí předškolního věku. Dalších víc než 2 000 dětí žije v kojeneckých ústavech a dětských domovech zdravotnických.

Zdroj: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/pece.htm#5>

Příloha č.3: Výňatek ze závěrů sekce pro práva dětí Rady vlády ČR pro lidská práva o problémech systému náhradní výchovy v ČR

6) další negativní důsledky ústavní výchovy:

- Výzkumy i praxe potvrzují, že ti, kteří prožili velkou část dětství v ústavu, často
- nejsou schopni integrovat se bez problémů do společnosti,
- mají velké problémy při plnění své rodičovské role, jejich děti často končí v ústavní výchově nebo jsou zanedbávány či týrány,
- nejsou schopni navazovat trvalé a kvalitní mezilidské vztahy,
- dosahují nižšího vzdělání, než umožňuje jejich vrozená inteligence,
- vykazují vysokou míru kriminality (muži až 54 % - viz výzkum prof. Matějčka),
- dle výzkumu prof. Koluchové až čtvrtina dětí umístěných v ústavech sociální péče jako nevzdelatelné se tam dostala v důsledku nerozpoznané ústavní deprivace - v podnětném rodinném prostředí by tyto děti byly schopny absolvovat nejen zvláštní, ale někdy i základní a střední školu,
- systém odměn a trestů vede k účelovému chování (chovám se dobře, protože z toho budu mít výhodu), což brání rozvoji svědomí jakožto zvnitřněné zábrany před špatným chováním,
- zrušení ústavní výchovy trvá řadu měsíců, i když podmínky jejího nařízení již pominuly,
- děti odcházejí z ústavní péče po dosažení zletilosti často zcela nepřípravené do života, nezralé, sociálně opožděné,
- četnost návštěv rodičů je zcela v kompetenci jednotlivých ústavních zařízení,
- už jen sám pojem "nařízení ústavní výchovy" působí dětem stres, nejistotu a pocit jisté stigmatizace.

Zdroj: <http://www.fod.cz/stranky/klokane/pece.htm#5>

Příloha č.4: Výsledky mezinárodních průzkumů

Na každý z následujících návrhů odpovězte jednou z možností:
rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

Uznání sňatků homosexuálů v rámci Evropy

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	neví bez odp.	(++/+) SOUHLAS	(--/-) NESOUHLAS
BELGIE	37%	30%	9%	22%	2%	67%	31%
DÁNSKO	66%	16%	5%	12%	2%	82%	17%
NĚMECKO	36%	29%	13%	20%	2%	65%	34%
ŘECKO	5%	11%	10%	71%	3%	16%	80%
ŠPANĚLSKO	28%	40%	10%	14%	8%	68%	24%
IRSKO	16%	30%	16%	32%	6%	46%	48%
ITÁLIE	17%	30%	15%	37%	1%	47%	52%
LUCEMBURSKO	35%	36%	9%	15%	4%	71%	24%
NIZOZEMÍ	62%	18%	6%	12%	2%	80%	18%
RAKOUSKO	24%	24%	13%	28%	11%	48%	41%
PORTUGALSKO	9%	34%	25%	28%	5%	43%	53%
FINSKO	33%	23%	11%	29%	4%	56%	39%
FRANCIE	25%	33%	14%	26%	2%	58%	40%
ŠVÉDSKO	51%	18%	5%	21%	5%	70%	26%
VELKÁ BRITÁNIE	17%	30%	15%	30%	7%	47%	45%
EU 15	27%	30%	12%	27%	4%	57%	39%
BULHARSKO	6%	13%	14%	55%	12%	20%	69%
KYPR	4%	5%	4%	76%	10%	9%	81%
ČESKÁ REPUBLIKA	17%	33%	20%	28%	3%	50%	48%
ESTONSKO	13%	22%	14%	42%	9%	35%	56%
MAĎARSKO	14%	23%	12%	43%	8%	37%	55%
LOTYŠSKO	4%	15%	9%	65%	7%	19%	74%
LITVA	6%	20%	20%	42%	12%	26%	62%
MALTA	6%	17%	16%	54%	7%	23%	69%
POLSKO	7%	11%	14%	56%	11%	19%	70%
RUMUNSKO	7%	10%	9%	69%	5%	17%	77%
SLOVENSKO	4%	26%	29%	41%	1%	30%	70%
SLOVINSKO	19%	21%	5%	50%	5%	40%	55%
TURECKO	1%	15%	26%	53%	6%	16%	79%
KAND. ZEMĚ 13	6%	16%	18%	52%	7%	23%	70%
EU 2004	25%	28%	13%	30%	4%	53%	43%
ŠVÝCARSKO	37%	28%	11%	20%	4%	65%	31%
NORSKO	40%	26%	14%	17%	3%	66%	31%

Na každý z následujících návrhů odpovězte jednou z možností:
rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

Uznání sňatků homosexuálů v rámci Evropy

	SOUHLASÍ		NESOUHLASÍ			(NEVÍ & BEZ ODP.)			
	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)
CELKEM	57%	23%	53%	39%	70%	43%	4%	7%	4%
POHLAVÍ									
Muži	53%	22%	48%	44%	71%	47%	3%	6%	4%
Ženy	61%	23%	57%	35%	70%	39%	4%	7%	4%
VĚK									
15-24	71%	37%	69%	27%	59%	29%	2%	4%	2%
25-39	70%	27%	63%	28%	66%	34%	2%	7%	3%
40-54	63%	15%	56%	34%	77%	39%	4%	7%	5%
55 & +	37%	13%	34%	58%	79%	60%	5%	8%	6%
VZDĚLÁNÍ (v letech)									
15 & -	39%	15%	36%	56%	79%	59%	5%	6%	6%
16-20	59%	25%	53%	38%	68%	43%	3%	7%	5%
21 & +	64%	26%	61%	32%	67%	36%	3%	6%	3%
ZAMĚSTNÁNÍ									
OSVČ	56%	22%	51%	39%	73%	45%	5%	5%	4%
Zaměstnanec	68%	29%	63%	29%	65%	34%	2%	7%	3%
Dělník	58%	20%	52%	39%	73%	43%	4%	7%	6%
Jiné	50%	22%	46%	46%	72%	49%	4%	7%	5%
VYZNÁNÍ									
Křesťané	53%	24%	48%	44%	68%	47%	4%	8%	5%
Muslimové	54%	15%	44%	45%	80%	53%	0%	5%	3%
Ostatní	59%	29%	58%	39%	67%	39%	2%	4%	3%
Nevěřící	74%	49%	69%	23%	47%	27%	3%	4%	3%
POLITICKÝ NÁZOR									
Levicový	67%	28%	65%	30%	66%	33%	2%	6%	2%
Pravicový	48%	21%	45%	49%	73%	51%	3%	5%	4%
Střed	56%	23%	52%	40%	72%	44%	4%	5%	4%
Žádný z nich	50%	22%	41%	45%	70%	51%	6%	8%	8%

<http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/gallup2003.phtml>

Na každý z následujících návrhů odpovězte jednou z možností:
rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

Uznání adopcí dětí homosexuálními páry v rámci Evropy

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	neví bez odp.	(++/+) SOUHLAS	(--/-) NESOUHLAS
BELGIE	19%	28%	16%	34%	3%	47%	50%
DÁNSKO	31%	23%	14%	31%	1%	54%	45%
NĚMECKO	26%	31%	19%	22%	2%	57%	41%
ŘECKO	4%	6%	10%	77%	2%	11%	87%
ŠPANĚLSKO	10%	24%	23%	38%	5%	34%	61%
ITÁLIE	9%	16%	24%	50%	2%	25%	74%
LUCEMBURSKO	19%	30%	19%	31%	1%	49%	50%
NIZOZEMÍ	39%	25%	17%	18%	2%	64%	35%
RAKOUSKO	14%	18%	20%	38%	9%	33%	58%
PORTUGALSKO	5%	20%	33%	37%	6%	25%	69%
FINSKO	13%	18%	19%	46%	5%	30%	65%
FRANCIE	12%	27%	22%	38%	1%	39%	60%
ŠVÉDSKO	27%	16%	12%	38%	8%	42%	50%
VELKÁ BRITÁNIE	12%	23%	22%	38%	5%	35%	60%
EU 15	18%	25%	20%	35%	3%	42%	55%
BULHARSKO	5%	9%	12%	64%	10%	14%	76%
KYPR	3%	3%	4%	80%	10%	6%	84%
ČESKÁ REPUBLIKA	9%	26%	23%	41%	2%	35%	63%
ESTONSKO	9%	18%	14%	52%	8%	27%	65%
MAĎARSKO	13%	21%	14%	47%	6%	34%	60%
LOTYŠSKO	2%	9%	9%	72%	8%	11%	81%
LITVA	3%	10%	20%	55%	13%	13%	75%
MALTA	3%	7%	12%	74%	4%	10%	86%
POLSKO	3%	7%	12%	63%	16%	10%	75%
RUMUNSKO	5%	6%	8%	77%	4%	11%	85%
SLOVENSKO	3%	14%	32%	51%	1%	17%	82%
SLOVINSKO	12%	18%	7%	60%	4%	30%	66%
TURECKO	1%	15%	30%	48%	6%	16%	78%
KAND. ZEMĚ 13	4%	13%	19%	57%	8%	17%	76%
EU 2004	16%	23%	19%	39%	4%	38%	57%
ŠVÝCARSKO	18%	29%	20%	31%	3%	47%	51%
NORSKO	12%	25%	26%	33%	5%	37%	59%

<http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/gallup2003.phtml>

Na každý z následujících návrhů odpovězte jednou z možností:
rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

Uznání adopcí dětí homosexuálními páry v rámci Evropy

	SOUHLASÍ		NESOUHLASÍ			(NEVÍ & BEZ ODP.)			
	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)	Evropská unie (15 zemí)	Kand. země (13 zemí)	Evropská unie 2004 (25 zemí)
CELKEM	42%	17%	38%	55%	76%	57%	3%	7%	4%
POHLAVÍ									
Muži	36%	16%	33%	60%	77%	62%	3%	7%	4%
Ženy	48%	18%	43%	50%	75%	53%	3%	8%	4%
VĚK									
15-24	54%	25%	50%	44%	69%	47%	1%	6%	3%
25-39	49%	17%	45%	50%	75%	52%	2%	8%	3%
40-54	47%	14%	42%	49%	79%	53%	4%	7%	5%
55 & +	28%	11%	25%	68%	80%	69%	4%	9%	5%
VZDĚLÁNÍ (v letech)									
15 & -	28%	14%	25%	69%	78%	70%	3%	8%	5%
16-20	46%	16%	39%	52%	76%	56%	3%	8%	5%
21 & +	46%	17%	45%	51%	77%	52%	3%	6%	3%
ZAMĚŠTNÁNÍ									
OSVČ	46%	19%	40%	51%	77%	56%	3%	5%	4%
Zaměstnanec	51%	19%	47%	46%	73%	50%	3%	8%	4%
Dělník	40%	14%	36%	57%	77%	58%	3%	9%	6%
Jiné	37%	16%	33%	60%	77%	62%	3%	8%	5%
VYZNÁNÍ									
Křesťané	38%	14%	34%	59%	76%	62%	2%	9%	4%
Muslimové	32%	16%	35%	67%	79%	65%	0%	5%	1%
Ostatní	46%	19%	46%	49%	77%	49%	5%	4%	5%
Nevěřící	58%	32%	54%	38%	63%	42%	4%	6%	4%
POLITICKÝ NÁZOR									
Levicový	52%	21%	48%	46%	72%	48%	2%	7%	3%
Pravicový	33%	16%	31%	64%	78%	65%	3%	6%	4%
Střed	39%	17%	37%	57%	79%	59%	4%	4%	4%
Žádný z nich	36%	14%	29%	60%	77%	64%	3%	9%	7%

<http://www.partnerstvi.cz/rp-informace/gallup2003.phtml>

(EOS Gallup 2003)

Příloha č.5: Přehled existujících LGBT organizací

I.a Lesbické organizace

Praha

V Praze je aktivní především skupina mladších žen a dívek okolo sdružení Rozdílné Rytmy¹¹⁴ (RR), která je částečně personálně propojená s Lesbickým turistickým oddílem (LTO). Členky Rozdílných rytmu mají také zásadní podíl na organizování festivalu eLnadruhou¹¹⁵ (pod záštitou stejnojmenného sdružení). Jedná se o festival svým rozsahem skromnější než byl dřívější festival Apriles, na který eLnadruhou volně navazuje.

Lesbické aktivistky se podílejí také na činnosti v Praze sídlící Gay a lesbické ligy¹¹⁶, přičemž ze čtyř mluvčích jsou dvě zástupkyně lesbické komunity. GLL je v současnosti jedinou organizací, která se věnuje zastupování zájmu lesbické komunity na politické rovině.

Brno

V Brně okolo roku 2004 krátce fungovala skupina Lesby (nejen) sobe. Po jejím zániku nastala více než roční pauza. Tu ukončil vznik skupiny Holky v Brně¹¹⁷, která se s dřívější organizací částečně personálně překrývá. Holky v Brně pořádají výlety, přednášky, diskuse a návštěvy kulturních akcí. Lesbické aktivistky o několik let starší působí také v rámci organizace STUD.

Olomouc

V Olomouci je již od roku 2004 aktivní neformální skupina lesbických a bisexuálních žen a dívek oLLomouc¹¹⁸. Pořádá přednášky, výlety, sportovní akce, promítání filmu atd.

Ostrava

V Ostravě je situace nejasná, neboť v minulosti aktivní ženská sekce Lambda klubu již nevyvíjí oficiální činnost. Ostravská komunita je přitom velmi početná a existuje zde několik okruhu lidí, kteří pořádají poměrně velké akce de facto soukromého charakteru. V posledním roce došlo ke dvěma pokusům obnovit v Ostravě lokální organizaci, avšak není zatím zřejmé, zda některý z nich bude úspěšný.

¹¹⁴ <http://www.rozdilnerytmy.gl.cz>

¹¹⁵ <http://www.elnadruhou.cz>

¹¹⁶ <http://www.glliga.cz>

¹¹⁷ <http://www.holky-brno.info>

¹¹⁸ <http://www.bengales.cz/les-ollomouc>

51

Zlín

Ve Zlíně již zhruba tri roky působí skupina Lesba Zlín¹¹⁹, která však na více než rok přerušila činnost, kterou obnovila v pozměněném složení na jaře 2006.

V současnosti se skupina věnuje zejména sportovním aktivitám, avšak pořádá i výlety a diskusní setkání.

Pardubice

V Pardubicích již několik let funguje organizace Pardubická lesba¹²⁰.

Nejčastějším typem akcí jsou výlety a návštěvy kulturních událostí.

Plzeň

V Plzni působí skupina one4one¹²¹, která se věnuje pořádání především hudebních a sportovních akcí. Tato skupina existuje již několik let a v poslední době je poměrně aktivní.

Neformální sdružení

Výše uvedené skupiny sdružují jen relativně malou část lesbických a bisexuálních žen. Existuje však množství dalších neformálních okruhu působících na neveřejné bázi. Tyto skupiny jsou ovšem obvykle aktivní pouze na bázi osobních přátelství, což je dáno především stále přetrvávajícím strachem z coming outu a mnohdy i nezájmem o věci veřejně.

Internet

Internet jako medium Vytlačil na počátku nového tisíciletí tištěné materiály, avšak v současnosti jsou české webové projekty většinou spíše ve fázi útlumu. Do jara 2005 fungovaly velmi dobře stránky lesba.cz. Těžiště webu bylo spíše na provozu „literární kavárny“ lesba.cz, což bylo dlouhodobě archivované diskusní fórum.

Dalším celorepublikově aktivním webovým projektem je bengales.cz. Tyto stránky jsou v posledních více než dvou letech nejaktivnější informačním webem pro lesbické a bisexuální ženy. Zaměřují se především na publikování informací z politického a kulturního života, přičemž je zde také velký podíl rozsáhlejších textů dlouhodobé hodnoty.

Zcela novým internetovým projektem zaměřeným speciálně na lesbické rodičovství je www.drba.cz, kde je možno se dočíst o zcela konkrétních problémech, které lesbické ženy a jejich rodiny musí řešit.

119 <http://www.sweb.cz/lesba.zlin>

120 <http://www.pardubicka.lesba.cz>

121 <http://one4one.xhosting.cz>

52

I.b Gay organizace

Gay organizace působící v CR se téměř ve všech případech věnují organizování volnočasových aktivit v podobě výletu, sportovních akcí či diskusí. Téměř žádná nevyvíjí osvětovou či politickou činnost ve vztahu k většinové společnosti. Dále platí, že rada gay organizací se alespoň nominálně deklaruje jako gay-lesbické, i když mezi jejich členy téměř žádné lesbické ženy nejsou. Vzhledem k tomu, že fungování těchto organizací obvykle závisí jen na velmi omezeném počtu jednotlivců, jen málo jich má skutečně dlouhodobý charakter a formu občanského sdružení. To způsobuje velké potíže při mapování vývoje komunity a jejím oslovování ve smyslu politik, které se jí bezprostředně týkají (např. informování o prostředcích ochrany před diskriminací, HIV prevence, apod.).

Praha

Gay a lesbická liga¹²² je v současné době jedinou politickou LGB organizací. Po schválení zákona o registrovaném partnerství v roce 2006, na němž se spolupodílela, však došlo k určitému útlumu jejich aktivit. Tím na poli LGB aktivismu vzniká významný nevyplněný prostor, neboť druhá organizace tohoto druhu, Gay iniciativa v CR, svou činnost nedávno ukončila.

M-klub Lambda¹²³ je pražský gay klub seniorů, ale jeho výletu a setkání se účastní nejen gayové vyššího věku. Klub existuje již od r.1992.

Od roku 1996 působí gay a lesbický studentský spolek GaLes¹²⁴, který ovšem po deseti

letech vzhledem k administrativním překážkám a zvyšujícímu se počtu nestudentů mezi jeho členy odešel z Vysoké školy ekonomické a působí nezávisle. Organizuje pravidelná čtvrtletní setkání a výlety.

Významnou organizací pro věřící gaye a lesby je občanské sdružení Logos¹²⁵, které má

ekumenický charakter a organizuje bohoslužby a pravidelná nedělní setkávání s podporou fary Českobratrské církve evangelické v Praze 8.

Gaysport¹²⁶ zastřešuje radu gay sportovních aktivit v Praze a na svých internetových stránkách informuje o čase a místech konání jednotlivých sportovních akcí. Sportovní akce organizují rovněž Pratety (volejbal) a Aquamen (plavání).

Skupina³¹²⁷ vznikla původně jako podpůrná skupina, pomáhající členům se sebezpříjetím za pomoci psychologa. Postupně se z ní však stala výletní outdoor skupina pořádající letní tábor a různé víkendové akce. Outdoorovou skupinou je rovněž BDP (Blízko do pohody).

V Praze působí také dva gay amatérské divadelnické spolky, jejichž členy však nejsou jen gayové. Jedná se o Perfidní divadlo a Divadlo bez zábran.

122 <http://www.partnerstvi.cz/gll-uvod/>

123 <http://sweb.cz/m.klub.lambda/>

124 <http://gales.wz.cz/>

125 <http://logos.gl.cz/lis-uvod/>

126 <http://www.gaysport.cz/>

127 <http://skupina3.kluci.cz/>

53

Brno

STUD¹²⁸ je zdaleka nejvýznamnější brněnskou gay-lesbickou organizací. Působí od roku 1996 a její hlavní aktivitou je v současnosti organizování jediné veřejné LGBT akce v ČR, filmového festivalu Mezipatra. STUD rovněž disponuje archivem a knihovnou s LGBT tematikou, která byla nedávno po přestávce způsobené nedostatkem zdrojů opět zpřístupněna veřejnosti.

Gay teens (GaTe)¹²⁹ je projekt pro gay náctileté, který vznikl v roce 2006 za podpory NROS a v jehož rámci jsou organizována setkání a výlety pro gaye do 20 let věku.

Projekt má zároveň charakter svépomocné skupiny v procesu coming-outu.

Pešky atd.¹³⁰ je brněnská outdoor skupina, volně propojená se sdružením STUD.

Výlety organizuje rovněž Gay Valach.

V Brně rovněž působí Logos Brno¹³¹, a to nezávisle na Logosu Praha, byt obě sdružení

jsou spolu v kontaktu a někdy organizují společné akce.

České Budějovice

Jihočeská Lambda¹³² je jedno z nejstarších existujících LGB sdružení v ČR. Byla založena v roce 1993 a k jejím aktivitám patří organizování pravidelných klubových setkání, výlety, spolupráce s obdobnými sdruženími v zahraničí (zejména v Rakousku), poradna a informační centrum. V letech 2006-2007 úspěšně realizovala projekt pomoci v případě sociálního vyloučení GLBT osob v Jižních Čechách se zaměřením na pracovní příležitosti, který byl financován Evropským sociálním fondem. Tento klub je v ČR ve své činnosti jedinečný, protože setrval na platformě aktivního občanského sdružení s trvalou členskou základnou a dokázal se zařadit mezi poskytovatele do sociálních služeb města České Budějovice.

Toto není úplně vyčerpávající výčet, nicméně většina ostatních sdružení či organizací nemá, jak bylo zmíněno, dlouhodobý charakter a současnou situaci zejména v dalších větších městech ČR (Ostrava, Olomouc, Plzeň) nelze přesně zmapovat.

Internet

Nejvíce aktuálních informací je samozřejmě na internetu, ale i zde je situace složitá vzhledem k velkému počtu neustále vznikajících a zanikajících projektů, které navíc mezi sebou jen málokdy komunikují. Po několik let vysoce navštěvované stránky 004.cz¹³³ jsou v současné době v útlumu, prakticky bez nových informací jsou rovněž

dříve velmi populární kluci.cz. STUD Brno¹³⁴ ze svých jinak velmi obsáhlých a

navštěvovaných stránek již delší dobu z technických důvodů zpřístupňuje pouze část.

128 <http://www.stud.cz/>

129 <http://www.gejt.cz/>

130 <http://stud.cz/pesky/>

131 <http://sweb.cz/logos-brno/>

132 <http://www.klucicb.info/>

133 <http://www.004.cz/>

134 <http://www.stud.cz/>

54

Volný prostor tak zaplňují jednak osobní stránky a jednak začínající projekty. Jedná se zejména o pinkstar.cz, velmi populární mezi částí LGBT mládeže a dále o kluci.info. Obecně lze však říci, že neexistuje jeden komplexní internetový informační zdroj o stavu a aktivitách české gay komunity.

I.c Trans organizace

Zájmy translidí reprezentuje v České republice občanské sdružení Transforum135, které existuje od roku 1998 a je jedinou českou organizací reprezentující zájmy translidí. Z aktivit mimo komunitu stojí za zmínku například udělování cen Transpřítel či snaha o prosazování zájmu translidí při tvorbě antidiskriminačního zákona. Sdružení vyvíjí aktivitu především v Praze.

135 <http://www.transforum.cz>

(Pracovní skupina MUDr. Džamily Stehlíkové, 2007)

Příloha č.6: Výstupy průzkumů CVVM

Tab. 1: Homosexuálové a lesbičky by měli mít právo... (v %)

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	neví	ano/ne
uzavřít sňatek	11	25	28	29	7	36/57
uzavřít registr. partnerství	24	45	13	11	7	69/24
adoptovat děti	5	17	25	42	11	22/67

Tab. 2: Homosexuálové a lesbičky by měli mít právo... (v %) – časové srovnání

	2005 ano/ne	2007 ano/ne
uzavřít sňatek	42/58	36/57
uzavřít registr. partnerství	62/30	69/24
adoptovat děti	28/72	22/67

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100694s_ov70607.pdf

Tab. 1. Znají osobně gaye nebo lesbu (v %)

	Češi ⁶	Poláci	Maďaři	Slováci
ano	43	14	8	30
ne	50	83	87	64
neví	7	4	5	6

Tab. 2. Homosexuálové by měli mít právo – svatba (v %)

	Češi ⁸	Poláci	Maďaři	Slováci
rozhodně ano	12	7	10	7
spíše ano	30	14	15	17
spíše ne	32	16	21	24
rozhodně ne	26	54	49	45
neví	0	9	5	7

Tab. 3. Homosexuálové by měli mít právo – registrované partnerství (v %)

	Češi ⁹	Poláci	Maďaři	Slováci
rozhodně ano	21	15	11	11
spíše ano	41	27	25	28
spíše ne	16	13	17	20
rozhodně ne	14	34	41	33
neví	8	11	6	8

Tab. 4. Homosexuálové by měli mít právo – adopce dětí (v %)

	Češi ¹⁰	Poláci	Maďaři	Slováci
rozhodně ano	4	3	10	3
spíše ano	14	6	16	11
spíše ne	28	10	18	18
rozhodně ne	44	74	52	59
neví	10	7	4	9

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100533s_ov51128.pdf

Tabulka 1: Které skupiny osob byste nechtěl/a mít za sousedy?¹ (v %)

	III/2003	III/2005	III/2007
Drogově závislé	85	87	87
Alkoholiky	86	87	81
Lidi s kriminální minulostí	78	77	77
Psychicky nemocné lidi	nezjišťováno	nezjišťováno	51
Homosexuály	42	34	29
Lidi jiné barvy pleti	24	22	24
Kuřáky	nezjišťováno	nezjišťováno	19
Bohaté lidi	16	16	10
Lidi jiného náboženského přesvědčení	8	7	6
Chudé lidi	7	8	6
Lidi tělesně postižené	5	2	4
Mladé lidi	8	9	4
Lidi jiného politického přesvědčení	6	4	4
Staré lidi	6	3	3

Poznámka 1: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „Neví“, nebo respondenti nevybrali danou skupinu jako tu, vedle které by nechtěli bydlet.

Tabulka 2: Jsou podle Vás lidé v CR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel?² (v %)

	velmi tolerantní	spíše tolerantní	spíše netolerantní	velmi netolerantní	+/-
Lidé s kriminální minulostí	5	29	43	13	34/56
Drogově závislí	9	30	38	16	39/54
Alkoholici	9	38	36	13	47/49
Psychicky nemocní lidé	5	37	38	7	42/45
Lidé jiné barvy pleti	10	49	33	5	59/38
Homosexuálové	12	45	31	6	57/37
Staří lidé	18	50	25	5	68/30
Chudí lidé	15	52	25	3	67/28
Bohatí lidé	20	46	23	3	66/26
Lidé tělesně postižení	24	54	18	2	78/20
Kuřáci	22	56	16	3	78/19
Lidé jiného politického přesvědčení	22	57	15	1	79/16
Mladí lidé	30	57	10	1	87/11
Lidé jiného náboženského přesvědčení	28	61	8	1	89/9

Pozn.1: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „Neví“.

Pozn.2: Odpovědi jsou řazeny sestupně dle podílu netolerance („spíše“+„velmi“ netolerantní).

Tabulka 3: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel? (časové srovnání, v % kladných odpovědí)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007
k lidem s jiným náboženským přesvědčením	69	65	71	72	70	70	86	86	89
k mladým lidem	70	65	74	75	73	73	82	78	87
k lidem s jiným politickým přesvědčením	51	46	52	58	53	55	80	77	79
k Židům	*	*	*	*	*	*	76	70	*
ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	67	68
k chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	64	67
k politikům	61	67	58	70	55	52	72	64	*
k cizincům žijícím v ČR	61	59	68	61	61	54	56	62	*
k bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	59	66
k lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	55	59
k citově nevyrovnaným lidem	*	*	*	*	*	*	56	52	*
k homosexuálům	29	27	44	38	42	39	42	49	57
k Romům	13	16	27	30	28	24	21	36	*
k lidem drogově závislým	*	*	*	*	*	*	23	36	39
k lidem s kriminální minulostí	*	*	*	*	*	*	21	34	34
k alkoholikům	*	*	*	*	*	*	18	34	47

* nezjišťováno

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100199s_ov30324.pdf

Příloha č.7: Coming out

1. Colemanův model

Coleman (1982, dle Beaty, 1999) popisuje pět vývojových stádií coming outu: precoming out, coming out, explorace, první vztahy a integrace identity. Stehlíková a kol. (2005) k nim uvádějí bližší charakteristiky:

1. Precoming out – uvědomění si vlastní odlišnosti, kterou si však jedinec zatím nepojmenuje. Může se projevat už v dětství, kde je charakteristický narušený vztah k otci a izolace v kolektivu vrstevníků. Tato fáze je spojena s poruchami sebehodnocení.

2. Coming out – jedinec si uvědomí, že zdrojem jeho odlišnosti od ostatních je jeho jiná sexuální orientace. Stále se s ní však neztotožňuje a odmítá ji. Je to způsobeno očekáváním okolí a výchovou, která s homosexuální orientací nepočítá. Teprve později dochází k přiznání své sexuální identifikace sobě samému a jiným lidem. Reakce okolí je velmi důležitá, protože odmítnutí vede k prohloubení pocitů méněcennosti a popírání sexuální orientace.

3. Explorace – jedinec nyní s nově uvědomělou sexuální identitou experimentuje. Navazuje první sexuální vztahy, často bez citového vztahu. V této fázi také dochází k sociální adaptaci v gay komunitě.

4. První vztahy – dochází zde ke sladění sexuální orientace a citových vztahů. Zpočátku se objevují obavy ohledně perspektivy vztahu a negativní postoje k partnerovi.

5. Integrace identity – dochází k integraci osobnosti. Sexuální orientace i partnerský život jsou začleněny do hodnotového systému, který se v této fázi dotváří.

Těmito fázemi prochází každý člověk jinak rychle a mohou se vzájemně prolínat.

2. Troidenův model

Troiden (1989, dle Ryan, Futterman, 2001) vytvořil čtyř stádiový model coming outu.

1. První stádium začíná před obdobím dospívání, kdy děti cítí, že jsou jiné než ostatní vrstevníci. Rozdíly jsou založeny na výběru rodově neutrálních nebo atypických rolích spíše než na obavách ze sexuality. Takové pocity mohou vyústit v sociální izolaci.

2. Druhé stádium probíhá v adolescenci. Dospívající se začínají obávat sexuálních myšlenek a pocitů. Od brzké do střední adolescence má většina gayů zkušenost se vzrušením na základě objektu stejného i opačného pohlaví. Také mají zvnitřněné předsudky rozšířené ve společnosti. Neschopnost identifikovat se s rozšířenými stereotypy a nedostatek přístupu k dospělým homosexuálním modelům vyúsťuje v konfuzi identity a kognitivní disonanci – pocitu, že co vnímáme nadržuje krok s vnímáním jiných. Nedostatek možností socializace s gay vrstevníky způsobuje nárůst sociální izolace a omezuje klíčové aspekty dalšího vývoje.

3. Ve třetím stádiu dochází k sebedefinování adolescentů. Podporující prostředí pomáhá negativní stereotypy rozptýlit. Poskytuje podporu pro zvládání stigmatu, učí, jak se vyrovnat s diskriminací, násilím a dalšími negativními jevy, které se objevují ve většinové společnosti.

4. Ve čtvrtém stádiu se dokončuje sebeakceptace včleněním sexuální identity do různých aspektů života. V tomto stádiu dochází k vytváření vztahů se stejným pohlavím a odhalení sexuální orientace heterosexuálním vrstevníkům.

3. Harrisonův model

Harrison (2003) také uvádí, že v průběhu vývoje homosexuální identity se objevuje několik stádií.

1. První stádium zahrnuje senzitivaci neboli „**brzké uvědomění si**“, kdy okolo věku 10 let děti experimentují s pocity odlišnosti a přitažlivosti ke stejnému pohlaví.

2. Toto stádium je nahrazeno „**difúzí identity**“, kde toto uvědomění nemůže být déle ignorováno. Někteří jedinci se mohou snažit svou sexuální orientaci skrýt, protože společnost podporuje heterosexuálnost. Mohou se cítit vinní a zahanbení a k popření své sexuální orientace mohou používat mocné copingové strategie. Aby prokázali svou heterosexuálnost nebo skryli svou homosexualitu, si někteří jedinci záměrně pořídí dítě. Tato fáze vyústí v popření nebo potlačování homosexuálních pocitů, potlačení přitažlivosti ke stejnému pohlaví nebo přijetím homosexuální identity.

3. Ve fázi „**převzetí identity**“, sebedefinování jedinci integrují homosexuální identitu a obvykle zamezují odhalení se.

4. Za poslední fázi odhalení se považuje Harrison proces coming outu neboli „**upevnění identity**“. Homosexuální identita je včleněna do různých sociálních aspektů a vzrůstá odhalení se. V tomto stádiu jedinci vědomě rozpoznávají a přijímají svou homosexualitu. Pro muže může být tento faktor omezen na vnitřní vědomé rozpoznání nebo odhalení se vybraným důvěrným přátelům.

Musíme podotknout, že Harrison za coming out považuje pouze jeho interpersonální část.

4. Model Cassové

Často citovaným modelem vývoje homosexuální identity je model Vivienne Cassové. Tento model má výhodu v tom, že není lineární. Jedinec se může nacházet ve stejnou dobu ve více stádiích a také se může vracet do stádií dřívějších. Tento model má šest stádií (1979, dle Zera, 2002):

1. **Uvědomění si identity** – jedinec si je vědom své odlišnosti od ostatních.

2. **Porovnávání identity** – jedinec zvažuje možnost, že by mohl být homosexuální, ale může vystupovat heterosexuálně.

3. **Tolerance identity** – jedinec se cítí ztracen kvůli své sexuální identitě, ale je schopen si ji soukromě přiznat.

4. **Přijetí identity** – jedinec může selektivně odhalovat svou sexuální orientaci a zkoumat gay komunitu.

5. **Hrdost ohledně identity** – jedinec přijímá sám sebe a je začleněn do gay komunity.

6. **Syntéza** – jedinec je schopen akceptovat sám sebe i ostatní a rozdíly nutně nevedou ke konfliktům.

Většina modelů stádií vývoje homosexuální orientace, včetně modelu Troidena a Cassové uvádí sekvenci čtyř obecných stupňů, popisovaných jako:

1. vnímavost nebo senzitivace
 2. internalizace nebo akceptace
 3. odhalení
 4. syntéza nebo integrace
- (Horowitz, Newcomb, 2002).

Také Troiden a Goode (1980, dle Horowitz, Newcomb, 2002) zjistili, že homosexuálové zažívají následující hlavní sekvence, kdy mají nejdřív podezření, že by mohli být homosexuálové, později své pocity označí za homosexuální, poté se

definují jako homosexuál, začlení se do homosexuální subkultury a pak teprve vstoupí do svého prvního homosexuálního vztahu.

Musíme ovšem podotknout, že zkušenost homosexuálů je mnohem komplexnější, než modely dovolují a v načasování a pořadí procesu formování homosexuální identity jsou velké individuální rozdíly (McCarn, Fassinger, dle Horowitz, Newcomb, 2002).

5. Model Coxe a Galloise

Další model formování homosexuální identity vytvořili Cox a Gallois (1996, dle Horowitz, Newcomb, 2002). Tento model uvádím za všemi ostatními z toho důvodu, že není lineární. Zaměřuje se na sociální aspekty identity. Rozlišuje mezi sociální

a osobní identitou (viz kapitola 2 – Vývoj identity adolescentů). Teorie sociální identity aplikovaná na homosexuální identitu naznačuje, že tento vývoj ovlivňují dva procesy. Prvním z nich je sebekategorizace jako gaye a včlenění této kategorizace do sociální identity, osobní identity nebo obou. Kategorizace může být založena na některých nebo všech následujících charakteristikách: sexuální chování, erotická orientace, emoční attachment (připoutání), výběr přátel, politické hodnoty atd.

Druhým procesem je zhodnocení těchto sociálních kategorií, kdy jedinec je motivovaný vidět homosexualitu ve skupině v tom nejpozitivnějším světle. Způsob, jakým jedinec dosáhne sebekategorizaci a sociální srovnání určuje druh identity, která se formuje a rozsah rivality s heterosexuální skupinou. Coxova a Galloisova koncepce identity je užitečná v tom, že rozeznává sociální a individuální vlivy na identitu.

6. Ekologický model (dle Alderson, 2003)

Tento model má výhodu v tom, že k vysvětlení vývoje gay identity poskytuje jednak stádia a jednak proces a zahrnuje vnější i vnitřní vlivy.

Model vystihuje následující obrázek:

Obrázek 1 Ekologický model fází coming-outu (Alderson, 2003, str. 77)

Dá se rozdělit do několika stádií:

1. Pre-coming out

Je reprezentován vnějším kruhem vlivu společnosti a největším vnějším trojúhelníkem reprezentovaným rodinou, kulturou a vlivem vrstevníků. Tyto vlivy mohou být jak katalyzátory, tak překážkami.

2. Vlastní coming out

Je reprezentován druhým největším trojúhelníkem (tj. chováním, emocemi a myšlením). Charakteristickým znakem této fáze je přijetí gay identity, tj. identity s homosexuálním myšlením, emocemi a chováním.

3. Post-coming out

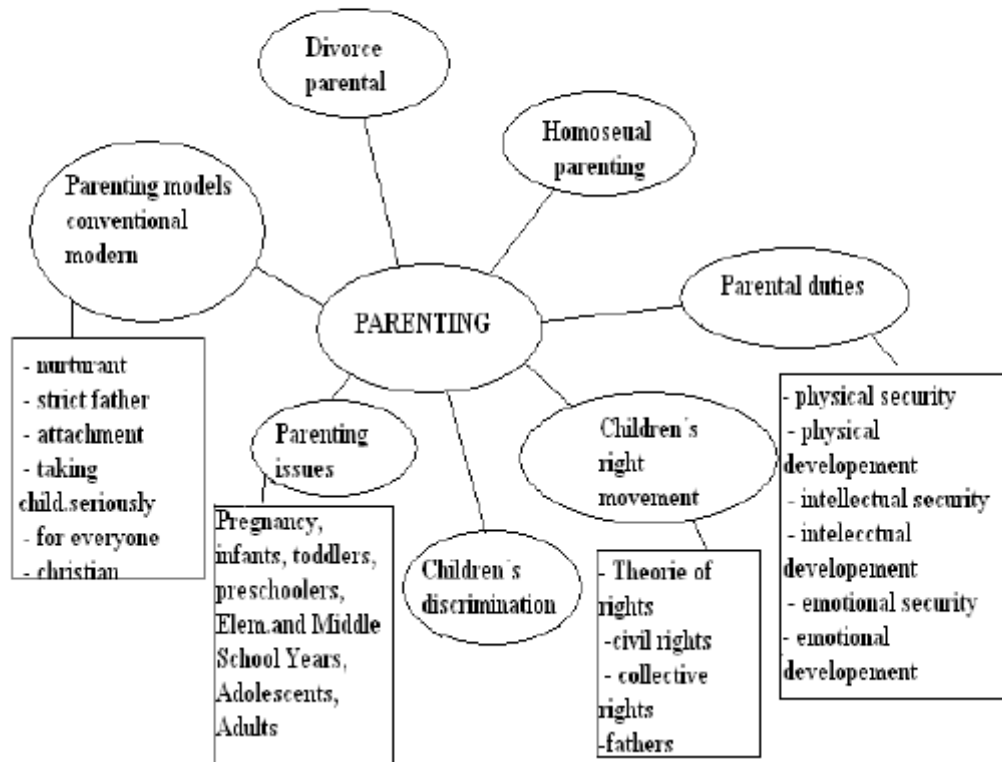
Je reprezentován třetím největším trojúhelníkem a směřuje k centru. Jedinec si připouští gay identitu a našel svou specifickou cestu k integraci do Self, spojení s gay komunitou a opětovnému spojení s vnějším světem.

Centrální trojúhelník reprezentuje dosažení pozitivní gay identity.

(Zetíková 2007)

Příloha č.8: Rodičovství

Rodičovství

(Krejčíková 2007)

Příloha č. 9: Analýza vybraných českých aktérů veřejné politiky v oblasti homosexuality (registrované partnerství)

Aktér (název)	www	Výchozí problémy	Cíle	Nástroje politiky (programy, právní normy)	Osoby
GL-liga	www.gll.cz				
Gay iniciativa (GI) Dříve SOHO	www.iniciativa.cz	Vnější a vnitřní problémy LG komunity	Zaměřeno pro LG komunitu		Mgr. Jiří Hromada JUDr. Petr Kodl MUDr. Ivo Procházka, CSc Lubomír Šlapka, Slávek Havlík
Partnerství (Gay a lesbická liga, GLL) Působí od 2004	www.partnerství.cz www.glliga.cz	Úprava rodičovství registrovaných párů, aplikace zákona 115/2006 Sb. Diskriminace LG komunity	Zaměřeno pro LG komunitu a širší veřejnost. Podpora dalšího vývoje právního rámce LG komunity	Podpora aplikace zákona č. 115/2006 Sb. Agenda-setting v oblasti rodičovství homosexuálů	Tereza Kодиčková (L platforma), Kateřina Beňová (Bengales), Martin Strachon (Stud-Brno), Slavomír Goga (Gales)
GL team	www.komunity.web2.cz				
Bengales	www.bengales.cz	Informační webový projekt pro holky na holky	Informace o L/Bi dění v komunitě i pro L/Bi děti rodiče a jejich známé.		Redakce Bengales - Kateřina Beňová a kol.
Poradna pro občanství/občanská a lidská práva	www.diskriminace.cz www.poradna-prava.cz	Diskriminace, nerovnosti	Antidiskriminace, spravedlnost	Vládní kampaň pro podporu rovných příležitostí pro všechny v ČR Statistika v boji proti diskriminaci Zvyšování kapacity veřejné správy a právnických profesí v boji proti diskriminaci	
Stud-Brno	http://www.stud.cz/	V současnosti je doména ve výstavbě.	Podpora komunitního života, usilují o rovná práva		Kateřina Nedbálková, Aleš Rumpel, Martin Strachon
L platforma	http://bengales.cz/les-platforma/ jinak vstup pouze na heslo		úsilí lesbických aktivistek o postupné dosažení rovnoprávného postavení ve společnosti a rovný přístup k veškerým životním příležitostem		Tereza Kодиčková, Martina Porkertová a kol.

(Krejčíková 2007)

Analýza aktivit vybraných českých aktérů veřejné politiky v oblasti homosexuality (registrované partnerství)

Aktér (název)	www	Výchozí problémy	Cíle	Nástroje politiky (programy, právní normy)	Osoby	Dokumenty, publikace
Ministerstvo práce a sociálních věcí	www.mpsv.cz	Pokles porodnosti	Cílem je změna v rodinné politice kvůli oslabenému postavení rodiny v postmoderní době.		Murycová Petra, Šrámková Kateřina, Bieláková Alena, Marksová Zuzana a kol.	Koncepce rodinné politiky
Vláda ČR	www.vlada.cz	Lidská práva, diskriminace	Prioritou je přijetí antidiskriminačního zákona, čímž by bylo zajištěno právo všech na rovný přístup ke vzdělání, práci atd. a zákaz diskriminace.		Baršová (Rada vlády pro lidská práva) Hromada, Stehlíková	Baršová 2002
Politické strany						Volební programy pro volby do PSP 2006
Tradiční rodina	www.tradicinrodina.cz	Rodina, homosexualita, diskriminace, prosmuce	Cílem je posílit postavení tradiční rodiny v ČR i Evropě		D.Musil (zakladatel)	Hnutí homosexuálů (F.LaGard Smith)
Exodus	www.homosexualita.cz					
PAS Právo a spravedlnost	www.pas-strana.cz	Politické hány, odmítající propagaci homosexuality	Cílem je veřejná podpora tradičních hodnot, jako je rodina. Odmítají devalvací rodiny. Propagaci homosexuálních svazků a nebezpečné mašly tzv. „gay iniciativ“ o uzákonění možnosti adopce dětí homosexuálními páry.		Bahnik Petr, Červenka František, Valeš Petr, Kindler Kryštof, Macura Karel, Broj Jan, Hanzlová Irena	Protest PAS proti zvyšování homosexualní propagandy v EU
Média	Dobry výchozí přehled je na www.iniciativa.cz					
Obdobníci, výzkum						
	Působení odborné komunity je v převažující míře doloženo různými semináři, bakalářskými a diplomovými pracemi studentů několika společenskovedně zaměřených fakult (Brno, Plzeň, Praha). Jde o práce Dokullilová 2006, Koudelka 2005, Lidická, Tlamicha 2006, Nedbálková 2000, Vaculíková 2003, Zetková 2007					

(Krejčíková 2007)

Analyza aktivit vybraných mezinárodních aktérů veřejné politiky v oblasti homosexuality (registrované partnerství)

Aktér (název)	www	Výchovní problémy	Cíle	Osoby	Dokumenty, publikace
International lesbian and Gay Association (ILGA)	http://www.ilga.org/	Rovnoprávnost, lidská práva	Cílem je prosazení rovnoprávnosti lesbické a gay minority v různých státech světa.	Slávek Havlík (zastoupení ČR v mezinárodní asociaci LG), Celkem 560 členů organizace	Dokumenty o událostech LG, HIV/Aids, homofobii, partnerství LG, atd.
LGBT	http://www.lgbt-education.info/	Diskriminace, předstupy a negace vůči LGBT minority	Chce přispívat ke zvýšení kvality vzdělávání o LGBT záležitostech formou stanovování standardů kvalitní péče, zlepšováním forem intervencí a inspirováním lidí na celém světě, kteří se věnují vzdělávání.	Fernando D'Elho, Peter Dankmeijer, Paul Jansen, Kevin Kennings, Wim Monasso, Collette O' Regan, Josée Rothuizen, Marinus Schouten, Stefan Silvestri, Frank Stevens	New BBC documentary highlights homophobia worldwide, The Journal of the US National Sexuality Resource Center is calling for papers, IKEA awarded advertising prize for LGBT inclusion
IGLYO	www.iglyo.com/	Komunikace mezi mladými lidmi, vzdělání v oblasti LGBT	snaha o vzájemnou komunikaci mladých lidí do 26 let. Cílem je zábavnou formou vzdělat jednoho gaye a jednu lesbičku z každého státu v oblasti práce s LGBT mládeží	Členové ze zemí jako je Austrálie, Belgie, Bulharsko, Řecko, Dánsko, Francie, Německo, Irsko, Itálie, Malta, Portugalsko a další.	IGLYO on Mental Health, IGLYO Annual Report, Declaration against homophobic bullying not adopted
IGLHRC	http://www.iglhrc.org/site/iglhrc/section.php?id=25	Dodržování lidských práv LGBTI lidí	podporuje přijetí a rozvoj systému sexuálních práv mezi společnostmi organizovanými kolem problémů sexuální orientace, pohlaví a HIV/AIDS.	Noemi Calonje, Victoria Neilson, Jonathan Eloff, Staff Attorney et al.	Public Presentations and Human Rights Education, Reports, Global Advocacy

(Krejčíková 2007)

Analytický rámec - vývojové fáze sociálních hnutí/homosexuálního hnutí

MOBILIZACE	KOLEKTIVNÍ IDENTITA	KOLEKTIVNÍ JEDNÁNÍ	AKTIVITY	SOCIÁLNÍ ZMĚNY
<p>Potřeby</p> <ul style="list-style-type: none"> Právní regulace vztahů <p>Ideologie, náboženství</p> <p>Konflikty</p> <ul style="list-style-type: none"> Diskriminace na základě sexuální orientace Normativní systémy vylučující jinou sexuální orientaci Deviance, nemoc Mocenské střety <ul style="list-style-type: none"> Pronásledování Tresty smrti Kriminalizace Rodičovství homosexuálních párů Homofobie Projevy násilí <p>Nejistoty</p> <ul style="list-style-type: none"> Coming-out Komplexní společnost <p>Ohrožení</p> <ul style="list-style-type: none"> HIV/AIDS 	<p>Tři základní procesy (Melucci)</p> <ul style="list-style-type: none"> Formulace kognitivních rámců týkajících se cílů, prostředků a prostředí jednání Aktivace vztahů mezi aktéry Pouto jednoty 	<p>Produkce účelových jednání se vyvíjí v poli příležitosti a omezení</p> <p>Tvorba organizačních sítí</p> <p>Hledání finančních zdrojů</p> <p><u>PŘÍLEŽITOSTI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Modernizační procesy Podpora demokratizace Komunikační prostředky <p><u>OMEZENÍ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Omezené poznatky Ekonomické limity Kulturní střety 	<p>Formulace cílů</p> <ul style="list-style-type: none"> Práva homosexuálů Antidiskriminace Prevence HIV/AIDS <p>Tvorba a realizace politiky</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastolení politické agendy Přímá participace na procesech tvorby veřejné politiky (zákonodárný proces) Podpora aplikace nového právního řádu <p>Programy</p> <p>Projekty</p>	<p>Lidská práva</p> <ul style="list-style-type: none"> Dekriminalizace antidiskriminace <p>Práva homosexuálů</p> <ul style="list-style-type: none"> Registrované partnerství Rodičovství <p>Tolerance, změna postojů většinové společnosti</p>

(Krejčíková 2007)